

Moorte Glu

Üksinda fägifemaastikus

Mis sisaldavad need leheküljed?

Sõjaväes peetakse iga sõjaväelase kohta teenistuslehed, kuhu on kõigist nende teenistuse käiku-dest kirjeldused üles märgitud: teenistusse võtmine, ülendamised, komandeerimised, puhkused jne.

Ei ole mitte kõigil teenistuse käik ühesugune. Ei sisalda kõigi leheküljed üht ja sedasama. Kuidas isik — nõnda tema teenistusleht.

Magemata maist kirjutatakse ka meist teenistuslehte. . . Jlm. r. 20 : 11—15 ; Malaakia 3 : 16 — ja see on palju täpiselem ja õigem. Inimene võib inimeste eest paljugi varjata, kuid Jumala silme ees on see võimatu. Taav. I. 139.

Mida sisaldavad need leheküljed?

Mõned kohtuksid selle küsimuse juures?

Ja lugematud kohtuvad igaveses ajas — kui raamatud lahti tehakse ja Jumala õige kohus hakkab, kui walge ette tuleb varjatud minewik — mida arwastame juba ajamerre wajunud olewat. Meie unustasime, kuid Jumala juures ei ole unustust enne andeksandmist.

Mis sisaldavad sinu teenistuslehed?

Wõta ja kontrolleri ühel päewal tõsiselt oma elu ja mida sa sealt leiad? Eks ole need hirm-
fad mõtted, mis su peas pesitsewad, ropud sõnad, mis su huulilt kostawad, teotamised, keelekand-

mised jne. — kõik mis päewawalget ja Jumala ees awalikult saamiht kardab.

Oled sa seda teinud, siis tead ka, mida sisaldavad need leheküljed: punktiपाल्ने ärafiiri kõigi su mõtete, sõnade ja tegude üle.

„Ja raamatud tehti lahti. . .!“ — ka sinu üle. Kas ei kohuta see?!

Kuid ühel on heameel sellest — sinu hinge-
waenlasel kurabil. Tema heameel oli sind hukatusse wiia ja Tema heameel on üksford sinu pealekaebaja olla.

Uga üks nutab sinu pärast, kui sa weel pattudes elad — see, kes kõiki, — ka sind on surmani armastanud — meie kallid Õnnistegija Jeesus.

Kiitus olgu Jumalale, et Tema Poja Jeesuse läbi on meile andeksandmine, kes Tema nime sisse usuvad. Tema on meie wõlafirja risti lõnud. Kol. 2 : 14.

Ja kui ta ka tuhandeid tumedaib ja weri-
punaseid patte sisaldaks — heidetakse ta ometi kõige sügawama mere põhja, kui sa täna usus Tema, — oma lunastaja juurde tuled ja ennast sellele ä r a n n a d, kellel meelewald on sind hukka mõista ja õigeks mõista. Miika 7 : 18, 17. P. S.

Kas siin elab Jeesus?

Ühe rikka lossi põlluaia taga elas waene leht oma wäikese tütrekesega wäikeses sauna-
hurtfikus. Seal polnud mid mööbleid ning toaasju, kui wäike ristjalgadega laud pistikese afna all, wärwimata laudadest kokkulõõdud säng nurgas, pikk pink ja paar laudistet põrandal. Uga siiski lauldi seal saunas:

Seal rahu on ja armastus,

Kus Issand Jeesus elamas.

Mii see waene leht oli tunnud tõeks need Jeesuse sõnad (Joh. 14 : 23) : „Kes mind armastab, see peab minu käsusõnad ja Isa ja mina tuleme temaga elama. Seda oligi see wäike isata waene lapsuke tunda saanud, et ema elas Jeesusega. Igapäew nägi ta, kuidas ema põlwili Jeesusega kõneles. Tema kuulis, kui ema palus Jeesusest kõiki, mis tarwis läheb, ja tänas kõige selle eest seda sagedamini. Ema oli ka jutustanud lapsele, et isa oli nüüd taewardõmus Jeesuse pulmasaalis, ja et nemadki pea jätawad selle wiletja saunaonni ja lähewad Jeesuse kuldjaali.

Siis wiis ema tütrekese lossi kuldjaali. Kui laps nägi kõike seda hiilgust: kroonid ja hõbe-
ning kuldasjad seal, siis küsis ta ehmatanult : „Ema, kas siin elab Jeesus?“

Wajaproua seisis seal ligidal ja — nähes last küsiwat — wiimaks wastas. „Kulla lapsuke,

ei siin ela — Jee—sus,“ ja pijarad weeresid lapse küsimusega ühes tema palgelt kui Jeesus tema südamesse astus.

Umber paari kümne aasta pärast ehitati sama mõisa põllu äärde rahwa-koolimaja. Kui muud pidukõned olid peetud, astus sama proua kõne-
toolile ja lausus muu seas :

„Armas õpetajanna. Olen rääkimatus rõõmus sel tunnil, et saame sind selle kooliga ühes õnnis-
tada meie kooli õpetajannaks. Sina kõlbad wist nüüd selleks, weel enam kui 20 aastat tagasi, kui sina juba mulle õpetasid kallima tarkuse minu elus. Sinu selleaegne küsimus : Kas siin elab Jeesus?“ — — nüüd rääkisid proua pijarad südamekeelt kuuljate südamesse. Mii sinu küsi-
mus „kas siin elab Jeesus“ awas minu südame Jeesusele. Ja sest saadik koputas Jeesus minu südame ukse pihta kuni see lahti läks ja sellega ühes minu kodugi üks nõnda, et Jeesus pääfis neisse mõlemisse elama. Sest kui Tema saab meie südame, saab ta ka meie kodu ja nõnda wõime welda : „Mina ja minu pere teenime Issandat.“ Tänu sulle, armas õpetajanna, selle küsimuse eest. Ja tänu sulle, Jeesus, sest see olid sina, kes selle lapse suuga küsisid. Aidaku nüüd Jumal ise sind, õpetajanna, et wõiksid weel kõigilt sinu õpilastelt sama waimu wäega küsida.

Moorte Elu

Gesti Usklikkude Moorte C. E. Liidu häälefandja

Nr. 9

Neljas aastakäik

Midagi puudub.

usagil suurlinnas läks keegi juut pühapäeva õhtul jalutama. Kui ta heledat walguise kiirt ühest poolawatud uksest nägi wälja paistma, pistis ta ilma pikema järelemõtlemiseta oma pea ukse wahahele ja waatas kord sisse.

Kui ta seda tegi, hüüdis jutlustaja — sest see oli kristliku palwemaja uks — selge häälega: „Surm on patu palk!“ Juut tõmbas pea kiiresti tagasi. Ta oli küllalt kuulnud, jah enam kui ta kuulda tahtis, ja ta ei wõinud sinna kauemaks jääda. „Surm on patu palk.“ Ta tundis, et see ka tema kohta käis — tema pattu niheldakse ka kord surmaga.

Järgmisel õhtul jalutas ta jälle tänaval, kus palwemaja oli. Ta ei olesks tahtnud sinna minna, aga ei wõinud ka minemata jätta, ometigi eeskotta tahtis ta kord waadata. Muudugi ei pidanud ta ennast seal kellelegi näitama. Ta oli küll sealt eile palju, liiga palju saanud. Kui heameelega olesks ta tahtnud koor-mast, mis tema peal lasus, lahti saada! Nõnda ife-neses kõneldes, leidis ta enese, ennegu jõudis mõelda, jälle samase ukse juures olevat. See oli jälle lahti ja saal walguistatud; aga kui ta sisse waatas, ei näinud ta seal mingit jutlustajat, waid terwet koosolekut põlwedel olevat. Iseäralik hirm waldas teda ja koorem hinge peal läks weel raskemaks. Ta olesks heameelega sisse astunud, aga ei julgenud. Ta tundis enese nii õnnetu olevat. Kuidas wõiks ta jälle õnnelikuks saada? Mis puudub tal ometi? Ta wotas õnes koosoleku lõpuni, astus siis tagasihoidlikult jaali ja küsis kelleltki weel seal wiibiwalt usklikult wennalt, kas ta selle jutlustajaga, kes eile õh-

tul kõnelnud, rääkida wõiwat. Aga seda polnud enam seal. „Ma tahaksin wäga temaga kõnelda,“ ütles juut „sest miski, mida ma teda eile õhtul kuulsin rääkinud, on mind üsna õnnetuks teinud. Mul puudub midagi, aga ma ei tea mis.“

„Noh, see on üsna lihtne,“ ütles isand, „teil puudub Jeesus.“ — Juut taganes ja hüüdis ägedalt: „See peaks mul puuduma, ei, tõesti mitte! Mina olen Iisraeli mees ja mind on õpetatud tema kui petja peale waatama.“

„Kas ma tohin teile ühe salmi uuest testamendist ette lugeda? Teie wist wiskate kõik ära, mille üle Teie otustada ei wõi.“ Ja kuna juut kõrwalepöörnud näoga pealt kuulas, luges usklik: „Ja nõnda kui Mooses kõrwes ussi on ülendanud.“ Juut kohkus. „Käägib see raamat Moosesest? Mooses oli ju meie suur prohwet, kes meile käsuksed andis.“ „Lugege ise!“ Ja nad lugesid sellis: „Nõnda kui Mooses ussi on kõrwes ülendanud, nõnda peab inimese Poeg ülendatama, et ükski, kes Tema sisse usub, ei pea hukka saama, waid et igawene elu temal peab olema.“ (Joh.3: 14, 15). Juut kehitas wiimaste sõnade juures uskmatuslt õigu.

„Kas Teie ei ole tihti Moosesest raamatust lugenud, kuidas Mooses wastmao ridwa otsas leeri keskel ülendas, kui rahwast tulistest madudest hammustati?“ Juut nikutas peaga. — „Noh, teie seisukord ja nende oma on ses punktis üsna ühesugused — midagi puudub. Tol korral wõis ainult wastmadu aidata, et see ainumas Jumala päästmise wahend oli; teile aga ei wõi praegu ükski muu rahu anda, kui Jeesus, et ta Jehoowast walitud päästja on.“

„Oh,“ ütles juut ja ringutas nähtawas hingeahastuses käsi, „ma ei wõi seda mõelda, ma ei wõi Demasse uskuda!“ „Mjute Teie,“ küsis ta sõber,

„Abrahami, Iisaki ja Jakobi Jumalasse“ — „Jah muidugi“ — „Siis langeme seltsis põlvili ja ma tahan Teda paluda, et Ta teile ilmutab, et Jeesus see on, mida vajate.“ Juut oli nõus. Korraga hiiudis ta: „Ma näen seda, ma näen seda!“ Seega kargas ta maast üles. „Olge head, õelge mulle, mida teie näete?“ — Alles tüki aja pärast võis juut-riipalju ennast koguda, et võis jutustada: „Kui teie palusite, seisis

mu filmade ees wafkmao kuju kõrwes. Ma nägin, kuidas Mooses wafkmao wõttis ja ridwa otša pani, et rahwas ta peale võiks waadata. Siis kui ma ta peale waatafin, muutus ritw ristiks ja madu inimese Pojaks. Ma nägin ja uskufin! — Ta oli tunnud, et tal midagi mund ei puudunud, kui Jeesus ja Jeesus üffi.

Lehest „Fels des Heils“ Joh. Sarow.

Tõfiste õnnistuste tegelikud tagajärjed.

2. Aja r. 31. p.

Elmine peatükk räägib meile kuninga Hiskia korraldatud suurest paasast. See oli pidu — üks waimulik konverents, mis 7 päewa pidi kestma. Kõik jumalakartlikud juudid, kui ka palju Jisraeli lapsi teistest suguharudest olid tulnud seda pidama. Maha jäid sel puhul omaksed, koda ja kodused talitused. Peeti waid pidu — paasapüha. See oli jumalik pidu Egiptusest wabastamise mälestuseks, mil Jumal Jisraeli orjusest wabastas oma wägewa käewarrega.

Lõppefid need seitse päewa. Oleks aeg olnud koju minna ja ühest lahkuda. Kuid seda ei sündinud. Me loeme, et terve kogudus pidas nõu weel teist seitse päewa paasat pidada ja pidasid ka need seitse päewa rõõmuga. Oli suur rõõmupidu, misjugune südant nii ülendas, et kojumineku mõtetki polnud. Armas oli koos olla; polnud mitte nii, nagu maailm otjastab: „No seda me küll aru ei saa, mis huwi neil peaks olema alati ja nii tihti palwemajas koos käia — kas nad kord sest ära ei tüdine?“ Ei tüdinenud Jisrael paasast. Ei tüdine meiegi Jumala sõna juures koos käies ja paludes. Ei! Pole mitte nii, nagu maailm ette kujutab ja arwab.

Edasi loeme, et suur rõõm oli Jeruusalemmas. Suur rõõm! Mitte nutt, mitte lein, mitte peanorutamine, waid sisemine waldaw rõõm ja juubeldused. Siin said nende südamed ja mõtted üles tõstetud taewastesse, jumalikkudesse asjadesse. Unustid isegi kõik maisjed mured Jumala õnnistuste all. Olid aulised õnnistused, mida maisjis Jumala rahwas tol korral Jumala linnas — Jerusalemmas — olukorras, seisuses, kus Jumal meiega on. Kus Jeesus, seal on taewas — seal on rõõm ja juubeldused.

Kui eelmine peatükk kirjeldas seda jumalikku pidu, üht konverentsi — paasat, siis näitab järgmine käesolew peatükk neid tõfiste õnnistuste tegelikke tagajärgi.

On olemas mõnesuguseid õnnistusi. Mitmesuguselt kujutawad ette ka Jumala rahwas omale Jumala õnnistusi — sagedasti petlikult. Mis õnnistusteks nimetati, ei olnudki õnnistused; ehk kui nad olid, siis ei saadud neist dieti aru, ei osatud neid hinnata — ei wiidud neid tegelikku ellu. Need olid ainult tundmuste õhinad. Ja sarnaseid tundmuste õhutusi igatsewad paljud ja näewad ainult neis õnnistusi; kuid need on ainult koosolekute õhutused, mis kauem ei kestagi — ühe päewa lilled, mis kohe närbuwad.

Jumal tahab neid õnnistada. Jumal tahab neid õnnistada koosolekuil ja konverentsidel, mida küll sageli peetakse. Kuid Jumal tahab meid õnnistada wäes. Tal on aga oma eesmärk koosolekute ja konverentside õnnistuste warjul; nende kaudu wia meid tegelikus elus sügawamasse pühitsusse. Saadud õnnistused peawad tõukejõuks saama, mis meie argipäewa elus tegelikke tagajärgi annawad — panewad usuwilja kandma. On nad niisugused, ehk kui neid wähemalt nii wõtame, siis on nad meile tõfisteks õnnistusteks saanud, mis ei kao, waid uusi õnnistusi walmistawad — uutele läbielamustele ja rõõmudele Jsfandas teed silitawad.

Kui palju on kaebeid maailma poolt, et usklikud tegelikus elus nii ei ela, kui ise koosolekuil räägimad. Miks? Just ülalnimetatud põhjustel. Jumala õnnistused jäeti kajutamata, ei wiidud neid ellu, et selleläbi päewpäewalt paremaks saada ja Kristuse kaju enam ja enam wälja paistaks — otfiti waid ainult koosolekute palawust.

Hiskia korraldusel peetud Jisraeli paasa õnnistused olid tõfised õnnistused, sest nad andsid tege-likke tagajärgi. Waatame neid üksshaamal.

Esimene tagajärg on nimetatud esimeses salmis: Ja kui nemad seda kõik olid lõpetanud, läks kõik Jisrael wälja, keda leiti, Juuda linnadesse ja murdsid ebausju sambad katki ja raiusid hiied maha ja kiskusid kõrged paigad ja altarid maha, kõige Juuda ja Benjamini ja Ewraimi ja Manasse maalt, seni kui kõik otša sai: ja kõik Jisraeli lapsed läksid tagasi igauks oma pärandusele, oma linnadesse. See oli puhastus ebajumalalast ja ebajumalateenistusest. Ei tehtud pärast paasat nii, nagu meie päewil sagedasti tehakse pärast kallist õnnistust: tänatakse Jumalat ja minnakse rahuliku südamega puhkama, kuna südames ebajumalad elawad. Ei, Jisrael nägi, et kui Jumalat teenida, siis tõesti, kus juures ebajumalail enam ruumi ei tohtinud olla. Jumal oli käskinud ebajumalad ära häwitada. See sai neile selgeks. On see ka julle selgeks saanud! Mitmegi hea uskliku südames wõiwad ebajumalad olla alles ära peidetud, nagu wäikesed terawi kujud Raelfi sadula alla. Wõib olla nii wäikesed, et teised neid ei märkagi, kuid Jumal näeb ja nõuab nende wäljaandmist.

Jisrael ei wiiwitanud ka sellega, ei lükanud seda edasi. Ei mindud koju hea mõttega — üks teine päew tuleme tagasi, kui rohkem aega ja siis korraldame asjad. Ei. Ei mindud emme koju, kuni täie-

lik puhastus oli läbi viidud igalpool. Ära lükka finagi edasi! Kui Jumala Waim koosolekul ehk sõna juures sulle ju ebajumalaid näitab, siis asu kohe nende hävitamisele sealsamas. Ja tee põhjalik puhastus, nagu Iisrael — kuni kõik otja sai. Siis wast mindi rahuliku südamega koju. Ialgi ei parane enne me elu, ega austata Jumala nimi meie läbi, kuni seal veel täielik puhastus pole ette võetud.

Teine tagajärg: preestriameti korraldamine — j. 2. See oli eelmiste kuningate ajal hooletusse jäänud ja wajas sellepärast uut kordaseadmist. Ja sellegi tähtsa sammu läbiwiimine oli paafa õnnistuste tegelik tagajärg.

Jumala rahwas on püha preestriamet (1. Peetr. 25:5) igalüks omal kohal mõnesuguste ülesannetega, nagu Ap. ütleb: et teie peate waimulikke ohwreid ohwerdama, mis Jumala meelest õieti armsad on Jeesuse Kristuse läbi. Waimulikkude ohwri ohwerdamine ehkeestpalwete tegemine on üks kõige tähtsam preestri tegewus. Kui fagedasti jääwad aga ilhe kui teise juures preestriameti ülesanded hooletusse. Eestpalwed patuste eest jääwad ära. Niisama kustuwad palweohwrid Jumala rahwa nõraste eest, edasikaswamise ja ühenduse pärast. Ei ole ka tungi ega aega paluda jumalariigi töö ja töötegitajate pärast. Kuidas on sinu eestpalwe ametiga! Kui on korratufes, siis korralda weel täna, muidu jääb lonkama jumalariigi töö, nagu ta Iisraelis enne Hiskiat oli. Kui palju kannatab jumalariigi töö selle all, et usklikud truud ei ole omas pühas preestriametis. Mõjugu koosotekute õnnistused selleks, et korralduse teeksimise selles.

Järgmine paafa õnnistuste tagajärg: algasteenimine — j. 2. Jumala rahwa juures märkame fagedasti selle puudust. Isand ise on meile kalli eeskujuna jätanud, kuidas Ta oma jüngrite jalgu pesi, oma wähemaid wendi sellega teenides — Joh. 13: 12—17. Muline pilt teeniwast meelest. „Inimese Poeg ei ole tulnud ennaft laskma teenida, waid et teisi teenida ja oma hinge lunastamise hinnaks andma mitme eest“ — Matt. 20: 28. Sage-

dasti küll püütakse paremaid ja tähfamaid teenida, jätakse unustusse aga wähemad ja nõbremad, kes just teenimist ja abi wajawad. Jeesus ei teeninud ükspäinis Iisa, waid ka wähemaid õpilasi — omast alamaid. Sppigem rohkem üksteist armastama ja teenima, et maailm sellest meid, kui Kristuse järelkäijaid tunneks! Andku Jumala õnnistused meile selle kalli tagajärje: teeniwa meele tegelikus elus!

Majas õnnistuste tagajärg: algasteenimine — j. 2. Kas pole meie palwetes liig palju nurumist ja anumist? Kuhu on jäänud tänupalwed? Kas pole õnnistused meis kaswatanud tänulikkumeelt? Kui palju tänad ja oma Jumalat? Saagem tegelikus elus täna-jateks Jumala lasteks! Selleks on küllalt põhjust.

Õnnistuste tagajärgena algas ka kiitus ja tunnistamine — j. 2. Kiituseftki puudus on meie hulgas. Niisama on kadunud esimeste ristitimeste tunnistamise waim. Taawet laulab: Ma tahan Jehoowat kiita igal ajal — hädalised kuulewad ja saawad rõõmsaks — Laul 34: 2—5. Sest on suur õnnistus meile kui teistele. Oh, kui palju tühja räägitakse fagedasti sealsamas pärast koosolekuid, kuid mitte Jumala kiitust! Õnnistagu Jumal meid tunnistamiseks ja kiituseks!

Paafa õnnistused töid kaasa ka alati ohwri korraldamise — j. 3. Hiskia andis omast waranduseft igapäewase ohwri tarwis hommiku ja õhtul jne. Kas on koosoleku õnnistused sügawamini meid püüwas-

se palweellu wiinud? Meie aeg wajab tõsiseid palweinimesi.

Paafa õnnistuste tegelik tagajärg oli ka ohwri-meel — j. 3. Hiskia andis seda omast waranduseft, mis jumalateenistuseks waja läks ja sedasama tegid ka teised, nii et küll sai. Radus ihnsus. Rahakotid awanesid Jumalale. Misfugufel määralt litsef Jumala rahwa keskel ohwri-meel? Mitmel pool ohwerdatakse ülejõu, kuna teised põld põllu kõrwale ja maja maja juurde omadawad jne., aga jumalariigi heaks wõimatu wähe antakse. Rahakotid, põllud ja warandused ei ole weel Jumala pä-

Maha jäid! . . .

Langend lehed . . . Tuli sügisene wilu.
Kadunud, närbunud õied, ilusamad kõik.
Möödunud imesäraw kewadine elu,
Waibunud laulud, õudne iga paik.
Suuris parwis läinud linnud teele,
Maha jättes talwist, külma maad.
Soojail mail ei tule enam meele
Wilets rändamine — kannatused jäänud . . .
„Suwelinnukene“, kuidas jäid sa maha?
Kuidas unustasid äralendamist?
Mõtlesid sa paremaks siin kannatada paha?
Külma talwe üle sa ei ela wist?!
Üksik kurb — oh, sa ei passi siia
Rõske, udune ja tume sügis-paik.
Elukuningale rõõmu hõiskeid tuua
Sa ei wõi kui kustund päikse läik.
Mul nii kahju sust! kuid wõimatu mul täita,
Et ma walmistaks sul kewade;
Wõimatu sind wiletsustes aita!
Miks sa maha jäid, oh linnuke!

* * *
Õudne aed maailmas, pimeduse warjud —
Lähenevad külmad talwe ööd . . .
Kewadlaps, sa „suwelinnukene“ oled,
Pea wastu Jeesusele astu wõid.
Õnnis, kui saad jõuda igawese maale,
Enne weel kui arwatagi wõid.
Walmista, et sa ei kuule ükskod hääle:
„Miks sa wõõrsile siis maha jäid!“

M. Krimm.

ralt. Mitmed jumalariigi tööharud kannatavad ehk seisavad raha puuduse all.

Need õnnistused mõjusid kaasa, et kõik ehk seate jälle Jumala sõna alusele — „nõnda kui on kirjutatud Jehoowa käsüõpetuse“ — s. 3. Elame ja teeme meiegi „nõnda kui on kirjutatud.“ Kui palju on Jumala rahva juures Jumala sõnast möödaajamist! Ehk teatakse küll peaga Jumala sõnast palju, kuid tegelik elu ei ole sellele vastav. Meie Eesti riik on kõik oma raha seadnud kulla alusele. Miks? Sellepärast, et kuld muutmatu väärtusega on ja ei kõigu kursis. Niisama kõikumatu omas kursis on Jumala sõna. Jeesus ütleb: kui ka taewas ja maa hukka lähewad, ei lähe Minu sõnad hukka! Sellele kõikumatule alusele peame ka meie oma tegeliku argipäewa elu seadma, läbikäimises J. riigi ja maailmaga. Oled ja seda juba teinud? Ara peta end koosolekute õhustustega, kui argipäewa elu mitte Jumala sõna kulla alusel ei seisa. Et seda teha, peame uurima igapäew piiblit.

Saadud õnnistused wiisid truuwima ja sügawama pühitsuse nõudmisele — s. 18. Mõnesuguseid usutee käijaid on. Ühed lepiwad pealiskaudse usueluga, kardawad sügawamat lahutusmaailma ja patuga ja täielisemat äraandmist Israndale, sest liha seda ei taha. Liha tahab kergeid teid käia. Sellepärast elawad paljud usklikud pealiskaudset usuelu, et nad weel liha mõju all on. Teisi on aga, kes pinnapealsellega ei lepi, waid sügawamat pühitsust taga nõuawad. Nad tahawad endid Hiskia preestrite kombel truuwisti pühitseda. Iga koosolek peab neid selleks kaasa aitama. Misugused oleme meie? Kas on koosolekute õnnistused meid selleks kaasa aidanud, et sügawamalt hakkaksime end läbi katsuma, et kõigest liha ja waimu roojusest puhastada? Sihti waid järgneb õnnistustele wana liha-elu endises tempos ja mingit paranemist ega truuwimat pühitsust ei tule.

Ei unustatud pärast õnnistusi ka töötamist teiste juures. Pärast paafat Jeruusalemmas tegi Hiskia puhastuse kõigel Juuda maal — s. 20. Sagedasti ei hooli meie õnnistuste puhulgi midagi teistest oma ümbruses, kui aga ise õndsaks saame. Eks see ole Raini meel. Hiskia tundis oma üles-

annet ka teiste juures. On koosolekute õnnistuste tagajärjel meile awalikuks saanud meie ülesanded teiste juures — ümbruskonnas? Ja kas oleme läinud nende tööpõldudele, mis Jumal meile on näidanud? Enne aga puhastati Jeruusalemm. Nii peab ka enne meie juures puhastus Kristuse were läbi sündima — kui meil puhtad käed, siis alles wõime ka teiste juures töötada tagajärgedega.

Paasa õnnistuste tagajärg oli Hiskia waga Jumala meelepäraline sifemine südame elu — s. 20. ja 21. Hiskia tegi ainult seda, mis hea ja õige ja tõsine oli Jehoowa oma Jumala ees. See oli elu Jumala filmade all. Sellepärast tegi ta kõik, mis tegi, kõigest omaft südamest ja see läks tal hästi korda. Kui palju pealiskaudset tööd ja tegu ei ole ka jumalariigis. Midaku Jumal meid sündametööd teha — Neemia 3: 38! Teeme kõik, ka kõige wähemad asjad, kõigest omaft südamest, kui Jumala filmade all — siis on see auline elu, mille läbi Jumala nimi austatakse.

Weel loeme siin rikkalikest ülestõusmise ohwri õnnistustest, millel suur ülejäak oli, sest Jehoowa oli oma rahwast õnnistanud. Mida enam meie ohwerdame Jumalale, seda enam õnnistab Jumal meid ja seda suuremad ülejäagud. Hiskia käskis kambrid teha, kuhu mahutada ülejäake, kust siis wõis igapäew wõtta ja elada. On ka meil sündames kambrid, kuhu Jumal oma õnnistusi jaoks panna, õnnistusi, millest meile igapäewaks jatkub ja iialgi puudus ei tule? Paasa õnnistused wiisid jatkuwaisse õnnistustesse. Jumal tahab ka meid koosolekute õnnistuste läbi wiia lõpmatuise ja jatkuwaisse õnnistustesse. Ja see on palju auilisem weel — parem kui ühekordne koosoleku ehk konverentsi õnnistus. See on elu sifemifelt Jumala külluses, Jumala salwede ja warakambrite juures, kust igapäew wõime wõtta ja iialgi puudu ei tule. Need ülestõusmise ohwri õnnistused on Jeesuses — Tema on meie ülestõusmise ohwer. Olgu kõik meie allikad Temas!

Siis ei ole meie enam unustajad, waid teotegijad, kellede läbi Isrand austatakse — Jaak. 1: 25.

P. Sink.

Püha Waimuga ristimine.

R. Breitholzi kõne — loome keelest P. S.

Ap. t. 19: 1—7. Gewesuse usklikud ei olnud kuulnudki warem Püha Waimu olemasolust. On pere, kus isa ja pojad on wäga austatud, tähelepanemise wäärt seijkohas. Ema talitab ja teeb tööd kodus nende heaks unustatuna.

Wõime wõrrelda: Jumalat ijana, Jeesust wenna, pojana, Püha Waimu sagedasti unustatakse. Põhjus selleks on:

1) Teadmatus, nagu Gewesuse usklikude juures, kui ei ole kuulnudki sellest räägitawat.

2) Seda tött ei ole kuulutatud. Kuulutatakse nii palju puudustest kogudustes ja C. E. ühinguis. Sel-

les süüdistatakse muid ja süü on siiski kõige pealt meis, kui pole kuulutanud täit ewangeeliumi. Jutlustajad ise on selle töe suhtes hoolimata. Ega nii wõigi kõnelda asjast, mida ise pole läbi elanud.

3) Nii palju on saanud nelipühi liikumistest, kus seda tött kuulutatakse, hálwa käsitusel.

4) Kui kuulutatakse Waimu ja tule ristimist, siis peetakse seda haiglaseks nähtuseks, sest seda ise pole läbi elanud.

Püha Waimu ülesanded on:

1) Rutsuda hingi maailmast Kristuse juurde. Otsida Talle pruuti, nagu Eleafer Tisakile (1. Moos. 24).

2) Me oleme Püha Waimu templid ja nüüd tahaks Püha Waimu täita oma templi. Jumal tahab meid Pühas Waimus wiia põhjatuile armujõgedele. — Saage täis Waimu! — Kui teie, kes te pahad olete, annate häid andeid endi lastele, kui palju enam siis taewane Issa annab Püha Waimu neile, kes seda paluwad. Need on piibli ergutused, mis ei kuulu üksi päinis nelipihi sõpradele, waid meile kõigile. Esimesed juhutati kohe sellesse tõesse.

On ise asi — olla osaline Pühast Waimust ja olla ristitud Püha Waimuga. Kõikidel usklikudel on Püha Waim. Egiptusel on Niilus, kuid Egiptus ootab Niili wete tõusu ja ülewoolamist. Igal tõsijel usklikul on Püha Waim, kuid on ise asi olla üle ujutatud Waimust. Kuulutame sagedasti seadusi hiljuti pöörmuile: paluge, lugege palju piiblit, tehke nii ja nii, siis piisid Jumalal lähedal. Kuid unustame welda: otsige Waimuga täitmist. Nii mõned usklikud teewad suuri jõupingutusi, et piisida elus.

On linnu ilma weewärgita. Seal saawad elanikud käia isegi pikad teekonnad alikale ja piigutada jõudu wäsimuseni, et wett saada. Nii on lugu ka usklikudega, kellel ei ole Püha Waimuga täitmise kaudu rikkalikku elu Kristuses.

Teistes linnades aga on weewärf. Seal elanikud tarwitsewad ainult kraani awada, et wett saada — rikkalikult, sest weewärf on ühenduses weefogudega. Nii on usklik, kes Püha Waimuga täidetud, ta elab alati Kristuses. Igal ühele on võimalus pääseda Jumala armumere lõpmatuile kristallpuhtuile wetele.

Mis on siis Püha Waimu ristimine?

On see tundmuste joowastus? Ei. Wõi see, et mõni hakkab äkitselt wõraid keeli rääkima?

On ja ei ole. On keeltega rääkimist, mis on otsekohe saatanaft. — Kusil koosolekul rääkis keegi wõraid keeli. Teised kurtisid seda, et ei ole seletajat. Seal ütles üks juuresolew misjonär: see on selle suguharu keel, kelle keskkel olen olnud, kuid on palju parem, et seda teile ei seletatud, sest see rääkimine oli midagi koledat roppust. Paganadki räägiwad keeli saatana mõjul. Kuid on ka õiget Jumalast antud keelte rääkimist.

Kas on Waimu ristimine ihulikult tuntaw wäe mõju wõi awaldus? Mitte alati. On Jumalast olewat tundmuste joowastust, wäeawaldust

ja keelil rääkimist. Kuid võib ka keelil rääkida ja wäemõjusid läbi elada, kuid siiski igapäewases elus ilgelt, kurjuses, ärritatult pahandustes ja lubamatult üles pidada.

Waimuristimise tundemärkidest.

Loeme Kaalat. 5:22. Just kõige esimene waimuristimise tundemärk on armastus. Waimuristimises uputame endid Jumala armastuse armumerde. Seal saame uue armastuse Issanda ja Tema omade vastu kõigist usufeltidest. Saame uue armastuse Issanda töö ja hingede vastu. See on kindlam Waimuristimise tundemärk kui tundmuste joowastus ja keelil rääkimine.

Waimuristimise tundemärgiks on ka rahu. Rahu Jumalaga ja Jumala rahu on eriasjad. Rahu Jumalaga on igal usklikul. Kuid Jumala rahu hoiab meie südamed ja meeled Kristuses Jeesuses.

Waimuristimine on rõõmuga ristimine — täieliku rõõmu omandamine. Rõõm, mis kestab ka süngitel ja tormistel aegadel.

Waimuga ristimine on wäega ristimine. Me saame selles wõitu pattude üle, misjuguiseid ennemalt ei jõudnud wõita. Saame jõudu wabaneda ägedusest, kirgedest ja roojaseist mõtetest jne. Saame jõudu Kristust tunnistada ja jõudu kannatada Tema pärast.

Waimuristimine on alanduse ristimine. Ei siis iialgi nähta teist halwemana iseeneft. Ei uhkustada oma Waimuga täitmiseft, pidades teisi, madalamaks. Waimuga

kellel jeda weel ei ole, eneseft ristitu tuleb kõikide teenijaks.

Tingimised Waimuga täitmise kättesaamiseks:

1) Täielik ohwer. Kui annad oma ihu, hinge ja waimu, tulewiku, eesmärgid, sihid, kõik Issandale, siis saad osaliseks sellest auliseft õnnistuseft.

2) Jumal peab saama puhastada meie südant. Ei puhast südant saada pöörmises. Puhastasse südamesse woolab Waimu õli.

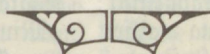
3) Sõnakuulmine kõigis Jumala tahtmisele.

4) Tuleb paluda sihikindlalt seda õnnistust.

5) Selleks tarwitame usku. Nelipihi järele on Püha Waimu maa peal ja teda saame usuf omandada.

Teeniw Jeesus.

Fritz Döbachi ümberpöörmine, haigus ja terweksaamine.

Saksa keelest E. Z.

Fritz Döbachi jutustab oma elust järgmiselt: Olen 19. apr. 1850. a. Wülfratis (Saksamaal) sündinud. Jäin wara waeslapsesks. Teisest eluaastast alates, kaswatasid mind wanaisa ja wanema. Meile olen väga palju tänu wõlga. Et nemad mõlemad usklikud olid, kaswasin ka mina selles kosjutawas õhkkonnas üles. Olin haiglane ja nõrk laps, kõhuwalu ja seedimise riketega oli mul alati tegemist. Jumala Waim algas aga juba wiiendal eluaastal minus oma tööd. Üheksa-aastaselt arwasid teised, et olen juba ümber pöörnud. Kui wennad Jumala sõna juurde kokku tulid, oli see mul suureks rõõmuks, kui nende seltsis tohtisin wiibida. Muidu olin aga ka niisama wallatu kui teised lapsed. Koolis õppimine ei teinud mulle raskusi, et aga sageli haige olin, pidin koolist palju puuduma. Haigusest hoolimata kaswasin siiski pikaks poisiks.

Tuli aeg kätte leeriõpetusele minna. Wülfrati kogudusel oli sügaw usklik õpetaja Riepmann. Selle mehe Jumala sõna seletamine awaldas suurt mõju minule ja ühtlasi töötas ka Püha Waim minu südames. Minu patujuüi seisus mul filmade ees ja nägin selgesti, et olin igawese hukatusse ära teeninud. Kord andis õpetaja meile ühe laulu pähe õppida, kus järgmisel sõnad ette tulid:

Su ette Jeesus tulen
Must patu roojusest,
Sest süüdlane ma olen
Küll mõtteist, sõnadest.

Juhtus nii, et järgmisel päewal just minult seda laulu küsiti. Sain ainult alata: „Su ette Jeesus tulen Must patu roojusest,“ pidin peatama, sest pisarad purtskasiid filmist, ei saanud enam edasi. Pärast tundi küsis õpetaja minult osawõtlikult minu nutmise põhjuse üle. Tunnistasin üles, et minu patu koorem mind waewab. Õpetaja filmis läikisid pisarad ja ta ütles mulle: „Selle üle rõõmustan mina ennast südamest, et sina oma patu pärast nutad.“ Tema juhatas mind Jeesuse juurde, kes kõigi inimeste patu wõlad on maksnud. Langeime põlwili ja meie armas õpetaja palus Jssandalt armu oma koormatud õpilasele. Aga rahu ei tulnud veel mu südamesse, sest mina ei saanud kuidagi uskuda, et ka mina nüüd Jeesuse omanduseks olen saanud. Õpetaja nägi seda ja juhtis minu tähelepanu selle peale, et Jeesus meie usu algaja ja lõpetaja on. Koduteel püüdis mind waenlane kiustata ja sofistatas mulle kõrwu: „Börgusse lähed sa siiski, muud ja ei ole ära teeninud.“

Kodus pandi minu muutunud olekut tähele, aga mind ei waewatud küsimustega. Mõni päew pärast seda saadeti mind kuhugi ühe wäikese ülesandega. Et minu pühapäewakooliõpetaja maja tee ääres oli, astusin sisse, lootes siit ehk oma waewatud hingele rahu ja troosti leida. Kooliõpetaja oma abikaasaga olid õiglased, südamlikud usklikud inimesed, sellepärast puistasin kohe nende ette oma südame wälja. Dotasin neilt troosti ja julgustust; selle asemel aga wõlbi mulle rahulikult: „Tule, Fritz, paluma üheskoos, siis lähed sina waikest koju, usu aga Jssand Jeesus awaldab ennast sinule.“

Kurwa südamega läksin oma teed edasi. Kui ühe ruffi põllu ääres edasi sammusin, oli mul kui tõmmataks mind põlwele peale palwele. Seal oh ime! tuli walgus minu südamesse. Nüüd wõisin uskuda, et Jeesuse weri ka minu patud on maksnud, minu patud on andeks antud, mina olen ka Jeesuse omandus. Ma olin korraga väga õnnelik.

Kui sellele nüüd tagasi mõtlen, siis pean küll ütleva, et see oli kõige armsam ja õnnelikum tund minu elus. Rõõmu pärast hüpatas ja kiituselaule lauldes jõudsin koju. Omased kodus said aru, mis minuga oli juhtunud ja mina ise tunnistasin ka kohe oma suurt õnne, et olen uuesti sündinud. See suur sündmus minu elus oli 1863. aastal.

Oma õnnistamispäewal tundsin ma iseäranis Jssanda ligiolemist; töotasin Tema le truuks jääda surmani. Meie õpetaja oli Jumalale töotuse annud mind koolitada. See walis, kas mina õpetajaks, misjonäriks ehk ewangelistiks tahan saada, jäi mulle wabaks. Rõõmuga ja tänuga wõtsin wastu selle ettepaneku, kui aga minu terwis paraneks. Aga Jssanda mõtted olid teised, sest kõik meie päewad on Tema raamatusse kirjutatud. (Laul 139: 16.) Oli hea, et Tema tee minu eest warjule oli pandud ja mina siis weel ei teadnud, misjuguine pikf kannatusaeg mul ees oli.

Minu endiste kõhuwalude juurde tuli weel raste neeruhaigus. Nüüd ei igatsenud mina enam muud, kui surra. Kui jõud kippus nõrkema, oli mulle minu õpetaja tõsiseks sõbraks, kes mind ikka jälle selle ainja Abimehe juurde juhatas, kes kõigis hädas wõib aidata. Minu keha jäi päewpäewalt nõrgemaks, neeruwalu läks nii suureks, et meelemärgufeta toolilt põrandale langeisin; see oli 28. juun. 1864. a. Tohtri läbiwaatamise ja ütelse järele oli mul neeru- ja kõhupõletik. Kui ikka weel alles meelemärgufeta omal woodil lamasin, tuli minu endine sõber Ernst mind waatama. Minu lootufeta olef mõjus niiwõrd noormehe peale, et oma südame seisukorra järele hakkas mõtlema. „Kui mina Fritz asemel oleksin, läheks minu hing igawesti hukka,“ mõtles tema. (Seda ei lootnud enam keegi, et mina weel ellu jään.) Kõik tema patud korraga lafufid tema peal, kui üks raske koorem, hirm täitis südant, tema ruttas koju, langes omas kambris põlwili ja palus ahastawalt: „Jssand, heida armu minu peale!“ Ta sai päästetud.

Legamööda tuli mul meelemõistus jälle tagasi, aga suured walud piinasid mind hirmsasti. Kui hea, et ennast täiesti enne juba olin oma õnnistegijale ära annud, niisuguste waludega oleks see wõimatu olnud seda teha. Kui mõtlematu on see, et inimesed ümberpöörmist oma haigusewoodile edasi lükkawad. Wähe on neid, kellel see forda läheb, sest nõrkus ja walu wõtawad inimese meeled ja mõistuse niiwõrd wangi, et enam midagi mõelda ei suuda. „Seepärast täna pööra weel, ehk homme teine järg on eel.“

Mõne päewa pärast tuli minu sõber Ernst mind waatama, et mulle jutustada, mis temaga oli juhtunud. „Minu patud on minule andeks antud, olen Jeesuse oma,“ rääkis ta mulle särawail filmil. Tema ümber-

pöörmise ja õnne üle olin mina ka väga rõõmus. Kahe aasta pärast võttis meie Issand ta oma juurde.

Minu haigus aga läks ikka halvemaks, ei aidanud ükski arstirohi. Wiimaks offendasin werd wälja. Soolikate paijed olla lõhkenud, ütlesid tohtrid. Sellejuures olid mul ikka edasi koledad walud; nüüd oli kõigil selge otsus käes, et mul maowähk on. Hirmsad waluhood olid minu närwitawa niiwõrd rikkunud, et krambid hakkasid tulema. Mõnikord kestis ühe krambi tarretus poolteist päewa. Selles olekus kuulsin mina kõik, mis minu ümber sündis, ei saanud aga põrmugi ennast liigutada. Kui niiwiiši maas lamasin, näitas Jumal mulle jageli oma salajaid imeasju. Ei leia tõesti sõnu üles rääkida, mis mina nägin; parema meelega waikin ja ütlen Paulusega: „Seda ei sünni inimesel üles rääkida. (2. Kor. 12: 4.)

Külalisi käis palju mind waatamas, sest mina olin inimestel kui üks ime; küll wõis aga ka Daaweti laul 41: 7 mõnegi nende kohta öelda: „Kui keegi mind tuleb waatama, siis räägib ta tühja paljast, tema süda kogub enesele nurjatuid asju, tema läheb wälja ja räägib neid üles.“ Inimesed olid minult üht ja teist küsinud, kui minu mõistus weel mitte pärast krampi täiesti selge ei olnud, kuid Issand hoidis mind ka siin.

Mind rawitseti hästi. Naljal inimesel oli minuga tööd. Kui pärast pikka tarretust jälle elu hakkas liikmetesse tagasi tulema, pidid rawitsejad minu käsi ja jalgu kõwasti hõõruma, et weri jälle käima hakkaks. Suurtes waludes õhkasin mina jageli: „Issand, miks nii kaua pean kannatama!“

Mina olin oma Jumala käes ja Tema teadis, kui kaua Tema mind pidi sulatama. Sellel kannatusajal elas minu hing enam taewas kui maa peal. Jeesuse ligiolek andis mulle jõudu kannatada ja oodata. Mõnikord tundsin ennast igawiku wärawate ees, mul oli tundmus, kui oleks kõik waew juba lõpetatud. Niisuguses olekus tulid minu lapsepõlwe efektused mulle meelde ja ma palusin: „Issand Jeesus, pese mind puhtaks oma werega, ka nendest üleastumistest, ma usun, Sa teed seda!“

Minu wanaisa tõi weel ühe targa tohtri minu juurde, kes niisama tõendas kui teisedki, et niisugusest haigusest on wõimatu weel terweks saada, siin ei wõi ühegi inimese tarkus enam aidata. Minu siifikond oli päris kokku tõmbunud, mis mina sõin ehk jöin, tuli tagasi juust jälle wälja.

Mina tahan aga ka sellest rääkida, kuidas Issand mind sel ajal alandas ja kuidas mina eksisin. Wuidu ehk wõiks arwata, et mina ainult ilusaid ja aulisi ilmutusi nägin. Kui mina jälle ükskord krampides poole mõistusega omal woodil lamasin, nägin, et waenlane ingli kujul minu juurde tuli. Mulle tuli mõttesse, kuidas inglid Abrahami juurde külla tulid (1. Moos. 18: 19) ja kuidas Saara neile toitu walmistas. Minu südamas oli waimulik uhkus ruumi leidnud, sellepärast wõis waenlane mulle mõtte südamesse anda, et pean lastma ka ühe kooigi teha, küll siis ka inglid mind waatama tulewad. Walmistati kook — aga inglid ei tulnud! Seekord oli meil palju külalisi ja kõik wotasid põnewusega, kas inglid tulewad kooki sööma. Aga waenlane wedas mind sügawamale patuisse ja walesse. Ma

wiskasin teistest nägemata kooigi kapi alla ja ütlesin, et inglid on selle ära söönud. Pärast seda walet piinas mind mu südametunnistus hirmsasti. Jumala Waimu olin mina oma patuga väga kurwastanud ja näis, kui oleks ta mind koguni maha jätanud. Enne nägin mina oma tarretanud olekus aulisi ja armsaid ilmutusi, nüüd aga hirmsaid asju ja paha waimusid, kes koledasti hoigasid.

Oma süüd ära tundes ja kahetsehes, läksin waimus Ünnistegija risti alla ja palusin oma patu andeks. Jah tõesti: „Jeesuse Kristuse weri teeb meid puhtaks kõigest patust.“ Mii jain ka mina andeksandmist ja rahu tuli tagasi südamesse. Issand oli mind jälle armust wastu wõtnud ja oma Waimu läbi kinnitanud. Kui mina jälle kord tarretuse krampides olin, kuulsin selgesti Jumala Waimu käsku, et pidin enesega toimetada lastma Jaakobuse 5: 14—15 järele. Minu juuresolijad arwasid juba, et olen surnud, sest sel korral waltas tarretus kauem, kui enne kunagi. Kui ärkasin, palusin oma tädi nimetatud kohta piiblist ette lugeda, ehk ma küll ise ei teadnud, mis seal seisab. Tema luges: „Du keegi teie hulgas haige, see kutfugu enese juurde koguduse wanemad ja need palugu Jumalat tema pärast ja wõidku teda õliga Issanda nimel. Ja usupalwe aitab haiget, ja Issand teeb ta terweks; ja et ta küll on pattu teinud, siis peab see temale andeks antama.“

See rõõmusõnum kõlas minu kõrwades just nii, kui oleksin mina esimest korda neid sõnu kuulnud; nad olid minu jaoks. Ka ei olnud mu aimugi, et seltsamal ajal Männedorfis, neitsi Trudeli ja õpetaja Blumhardti juures Bollis, sellejama piiblikoha järele haigeid terweks tehti. Ehk küll mina sellest midagi ei teadnud ja minu kodu ümbruses ühtki haiget Jaak. 5 järele ei olnud terweks tehtud, täitis ometigi kindel usk sellesse Jumala sõnasse minu südant, mina lootsin kindlasti, et Issand ka siin minu juures oma sõna tõeks teeb.

Palusin weel kord seda kohta ette lugeda ja siis õpetaja Niepmanni ja wenda B. minu juurde kutfuda, et nemad Jumala sõna käsu järele minuga teeksid. Wanaisa ja tädi ei tahtnud minu soovide täita, arwasid, et minu mõistus segi on. Mina aga ütlesin kindlas usus: „Kutfuge ka weel peale nende wendade kõik Jumala lapjed siia, kes kõige selle raske aja minuga ühes on kannatanud, et nemed ka ühes minuga wõiksid rõõmustada. Minu enese juures sai aga Daaweti sõna tõeks: „Issand, kui Sinu sõna ei oleks mulle troostiks olnud, oleksin mina oma wilekfuses hukka saanud.“

Wiimaks täideti minu soov ja peagi oli tuba täis külalisi. Tulid usklikud wennad ja õed, aga mõned tulid ka uudishimu pärast. Kui õpetaja Niepmann sisse tuli, mõtles tema, et minu wiinne tund on tulnud ja rääkis minuga kui surijaga, sellejuures woolasid tal filmist kaastundmuse pisarad. Rätt minu pea peale pannes, küsis tema, kas mul täielik rahu südamas on. Mina wastasin: „Issand on ligi, tema rahu taidab minu südant; aga surm ei tule weel, waid mina ootan terwist Tema sõna järele.“ Õpetaja oli seda piiblikohta ainult hingepäästnikseks wõtnud, nüüd julgesin mina temale seda selgeks teha, et see ka niisama ihu kohta on öeldud. Meie hinge ja ihu eest on Jumal kõike-

pidi hoolitsenud; mitmed kümned töötused on Tema meie hingedniistuseks annud, aga ka meie ihu peale on Tema mõelnud, et meid haiguse ajal aidata; ja selle Jaakobuse koha peale toetasin mina ennaft kindlas uskus.

Minu armas õpetaja alandas ennaft enne waifhes palwes Jumala ette, siis salwis tema warišewal kätel minu pead ja walutawat kehakohta. Siis panid mõlemad wennad oma käed minu pea peale ja palusid. See oli püha silmapilk, kus Jumala ligiolekut oli tunda. Kui esimene wend palus, tundsin kohe muudatust omas kehas, kui aga teine wend palwet jattas, Issandale Tema töötusi meelde tuletades, kadus kõik walu ja mõnus terwistetunne käis kehast läbi.

Juuresolejad waatasid imestusega, et mina oma liikmeid wabalt sain liigutada. Meeru- ja kõhuwalu oli kadunud. Tundsin selgesti seedimisorganite paranemist. Minu süda oli täis rõõmu, kiitsin ja tänasin Jumalat, kes mind kõigest walust korraga oli päästnud; mul oli, kui oleks taewalik tunne minu keha täitnud. Jah tõesti, Issand oli oma sõna tõeks teinud: „Sulle sündigu, nii kui sa oled uskunud!“ See minu terweksjaamine juündis 10. oktoobril 1866.

Kui tohter, nii kui harilikult, mind teisel päewal jälle tuli waatama, ei wõinud tema sellest juhtumusest kuidagi aru saada. Mina jutustasin temale, mis minuga oli sündinud ja kuidas see kõige targem arst, kellel ükski asi wõimatu ei ole, ka mind on aidanud. Tohter uskus seda ja ütles, et tema minule enam ühtki rohku ei anna, sest teadus on siin häbise jäänud. Juimliku mõistuse järele oleks see Jumala ime minu juures weel silma paistwam olnud, kui mina oleksin wõinud woodist lahkuda. Issandal oli aga, et oma nime austada, minuga teine tee ja mõte. Mina pidin weel 12 aastat woodis halwatult lamama. Aga minul oli rahu ja õnn Temas ja pean ütlemä, et kõige armsamad aastad olid need minu elus, kus Jeesus mul nii ligi oli ja mina Tema armastust sain tunda. Wäline ilm jäi mulle aegamööda wõdraks ja mina ei tahtnudki sellest midagi teada. Aeg ei läinud mul ialgi igawaks, sest Jumala troostija Waim kofutas mu hinge, nii et ma alati Jumalat kiitma ja tänama pidin. Sel ajal sees õppisin mina weel Jumala sõna põhjalikult tundma.

Minu ihulik nõrkus läks juuremaks. Tohtrid ütlesid, et minul on närwide tiifikus. Riisuguses abitus olekus tarwitas mind Issand siiski weel teiste kasuks. Sed ja wennad käisid minu juures waheft mõne piibli koha üle seletust küsimas ja mõnikord ka üheskoos palumas. Otsijad hinged, kes oma hingedniistuse pärast rahutud olid, tulid nõu küsima ja ma loodan nende kõikidega Jeesuse juures kokku saada. Oma armsa õpetajaga uurisime hoolega piiblitraamatut, ja Issand kinnitas minu usku.

Rehalik jõud kadus mul silmanähtawalt, ühtlasi kadus ka meelešpidamine, nii et mina kõige tuttawate inimeste nimesid enam ei mäletanud. Kui aga Dunis-tegiast räägiti, siis oli meel jälle erk ja palweid Tema poole üles jaata, wõisin õige lapselikul wiisil südamlikult. Minu seisuford oli sarnane 2—3-aastasele lapsel. Mängisin laste asjadega ja olin selles olekus rahul ja rõõmus. Sõõgijü juures ja sellega ka kehast jõud. Põdetajad kandsid mind elutuppa, kus karkudega

fõndima õppisin. Tol ajal suri minu wanaisa, siis mina aga ei mõistnud, kui palju temaga kaotasin. See seisuford, millest ma siin kirjutan, wältas 5 aastat. Ka õpetaja Niepmann suri sel ajal; tema ei saanud enam näha, mis Issand oma nime auks, minuga weel tahtis teha.

Wiiie aasta pärast, ilma et keegi arst mind oleks rohitšenud, tuli minu mõistus jälle tagasi. Nüüd sain oma seisuforrast aru, et teiste armust pidin elama ja see rõhus mind wäga. Pika haiguse peale oli kõik raha ära tarwitatud; et ühtki pääseteed ei teadnud, läksin palwes Issanda juurde ja puistasin kõik oma mured Tema ette wälja. Jumal wõttis minu palwet küll kuulda, kuid teistiti, kui mina mõtlesin, ja minu juures sai ka see sõna tõeks, mis Jeesus ütles Peetrusele: „Mis mina nüüd teen, ei tea sina mitte, seda saad aga pärast teada.“

Nüüd tahan mina weel omaft teisest terweksjaamisest jutustada. See oli 16. juulil 1881. aastal. Mind kanti aeda wärste õhu kätte. Olin wäga rõõmsas meeleolus, mõtlesin järele Jumala armastuse ja halastuse üle minu elus. Mulle toodi wäike raamat lugeda, mis postiteel minu nimele oli tulnud. Raamatu pealkiri oli: „Karrie Juddi, usupalwe Jaakobus 5:14, 15 järele.“ Tänapäewani ei tea mina, kes selle raamatuse saata oli, aga minu mõtted said selle läbi uue sihi. Ükski sijemine hääl ei olnud mulle märku annud, ennaft unesti salwida lasta, nii kui seekord oktoobris 1866. aastal. Mis see raamatuse minule pidi tähendama? Mina palusin: „Issand Jeesus, kui see Sinu tahtmine on, et weel edasi pean siin ilmas elama ja kui Sinu mind oma riigi tööle tahad tarwitada, siis palun anna mulle jõudu selleks; kui aga minu ülesanne siin on lõpetatud, siis wõta mind enese juurde taewasse!“ Siis panin mina palwes Issandale ette, kui see Tema tahtmine on, et mina ennaft weel kord lasen salwida, siis saatku Tema minu juurde faks wenda, kes seda teeks. Mina ei tahtnud ühelegi inimesele sellest rääkida, waid waifšelt oodata, kuidas Tema minu saatust juhib, kas tuleb surm ehk terweksjaamine.

Kaks nädalat läks mööda, ilma et midagi iseäralikku oleks ette tulnud; keegi ei aimanud, mida mina olen palunud ja millele nüüd igapäew wastust ootasin. Zseeneses arwasin küll, et tuleb kojumine Issanda juurde, sest jõud oli lõppemas ja liikmed wäga nõrgaks jäänud. See ootamisaeg oli ainult minu proowimiseks, minu käsi käis niisama kui Gelial (1. Kuning. 19: 6, 7). Mul oli weel pikk tee siin ilmas käia ja see aeg pea käes, kus Issand minu wangikoda tahtis awada (Hiob 42: 10).

Wiiimaks ometi, 30. juulil, tuli wend W. minu juurde; tema oli sel päewal, kui mina palusin, sijemise hääle läbi käsu saanud, minu juurde tulla ja Jaakobus 5 järele minuga toimetada; wahepeal olid aga mitmed asjad teda takistanud tulemast. Mina palusin aga sel korral, et Issand faks wenda saada. Meie ei awaldanud aga teine teisele, nii ei teadnud kumbki, mis teine mõtles. Wend mõtles, et mina ei ole ennaft taewalist selle püha talituse wastu ette walmistanud, sellepärast wiiwitas tema ja ei rääkinud sõnagi sellest, mis pärast tema siia oli tulnud.

Aeg jõndis kätte, kus wend W. pidi ära minema, ilma et seda oleks teinud, milleks teda siia saadeti. Kell $\frac{1}{2}$ 6 pidi tema minema. Pärast kella wiit astus wend K. minu juurde sisse, waatama kuidas minu käsi käib. Tema ei aimanud, mispärast just nüüd minu juurde pidi tulema, mina aga uskusin kindlasti, et Jumal minu palwe oli kuulda wõtnud. Jutustasin wendadele minu tähtsast palwest ja kuidas mina nii kaua pidin ootama, kuni wastus tuli ja kas nemad walmis on Jaak. 5 järele tegema. Walmistamine endid palwes selle pühalikul talituse wastu. Wend W. wõttis õli taskust wälja, mis tema selleks kaasa oli wõtnud, salwis mind ja mõlemad wenuad saatsid südamlikud palwed minu eest Jumala trooni ette.

Sellekordse salwimise ajal ei tunnud mina midagi isearaliku, aga lapselikus kindlas usus tänasin mina Jumalat. Jssand tahtis seekord teistigi minuga ümber käia, et usku proowida. Kaitsusin julgus usus oma jalgadele tõusta, langesin aga maha. Selle üle sain wäga kurbaks ja waenlane piüdis kahtlust minu südamet äratada. Wend W. ütles mulle ära minnes päris kindlasti: „Frik, nüüd tuled sina pea minu juurde külla.“ Ja mina wastasin usjulgukses: „Jah, tõesti tulen mina enne sinu juurde, kui sina siia!“

Pärast wendade lahku mist oli minu jõud täiesti otsas; nuttes lamasin woodil, wiletajalt ja jõuetult oma Jssanda ees. Mõtlesin selle waese naise peale, kes tagant Tema kuue palistuse külge puudutas ja filmapilt terweks sai. (Luukas 8: 43—48). Aga mina olen niisama haige kui enne. Eht küll järele mõtlemin, ei saanud mina aru, kus

minu südamet wiga seisis. Wiimaks wõtsin piibli kätte ja palusin Jssandalt troosti ja juhatast. Raamatut awades langes pilk Room. 4: 19—22. peale. Tundsin südamest häbi oma Jumala ees ja lugesin seda kohta mitu korda: „Abraham ei saanud usus nõdraks ja ei pannud tähelegi oma enese ihu, mis ju oli ära elanud. . . Ja Jumala töotustest ei mõelnud tema mitte kassipidi uskumata südamega, waid sai wägewaks usus ja andis Jumalale au, ja oli täiesti sellepeale julge, et Jumal wägew on seda ka tegema, mis Tema on töotanud. Seepärast on see ka temale õiguseks arwatud.“

Sellega langes kui kate minu filmade eest, nüüd nägin selgesti, kus wiga seisis, ja palusin Jssandalt oma eksitust andeks. Oh minu nõtra usku! Tundmust omas ihus olin mina oodanud, kuna aga usk Jumala töotustele waatab. Ondjad on need, kes ei näe, aga siiski usuvad. Kui mina sellepärast ennast Jssanda ees alandasin, kinkis Tema mulle armu oma Waimu läbi, et jälle kindlas usus Tema töotustele wõisin toetada. Warsti pärast seda hoowas imelik wägi minu kehast läbi, jõuetus oli kaunud. See kõige targem arst, Jssand Jeesus oli minu terweks teinud.

Minu süda hõiskas rõõmu pärast, ei wõinud enam kauem woodisse lamama jääda, wiskasin teki pealt ja tõusin üles. Seifin mõne minuti liikumata paigal, siis hakkasin Jeesuse nimel, taas edasi sammuma. Mul oli kui näeksin und. 17 aastat olin mina haige olnud ja nüüd näitas Jssand minu wastu nii suurt armu üles, et jälle omal jalgel sain käia. Jmestuse ja tänutundega langesin põlwile, et oma Jumalat südamest tänada ja kiita. Seitsemeteistkümnne aasta järele wõisin jälle esimest korda oma Jssanda ette põlwile langeda, misjuguine arm! Sel pühalikul filmapilgul andsin ennast uuesti ihu, hinge ja waimuga Temale töotades, kõiki jõudu, mis Tema mulle kingib, Tema auks tarwitada ja eht saaks Tema mind weel kuidagi oma tööriistaks teha. Seda töotust on minu Jumal mulle sageli oma Waimu läbi meelde tuletanud ja on mind, kui oma jõuetut tööriista, samu sammult juhtinud. Sel tähtsal päewal jäin Jssanda ette palwesse, kuni hilja õhtuni.

Teisel hommikul panin ilma teiste abita riidesse,

palwetasin ja läksin kapi najale toetades elutuppa. Ehmatanud pilkudega waatasid kõik minu peale; mina aga sammusin kapi najal aeda, omakjed imestades ja hoiatades järele.

Siin istusin nüüd jälle üle hulga aja selles ilusas lehtlas ja rääkisin omast suurest õnnest. Kõik loodus oli minu filmis muutunud. Ka mina pidin tunnistama:

„Kuhu omad filmad pööran mina, Paistab wastu Looja armastus; Lilled, puud ja pöõfad, taewa sina, Loojal au andwad kummardes.“

Lõikus.

Siuh — sauh!

sahiseb rukkipoold lõikaja ees, langewad kõrred walude sees — siuh — sauh!

Siuh — sauh! — Wikat on waha Niuu — näuh! — Wili lõikuseks tahe.

Kord wisati seeme põldu muldse — Nüüd lõikad lokkawa wilja kuldse . . .

Kiuh, käuh — lootuse peal! wiskas põllumees sügisel seal; mullasse wiskas paludes teri —

külwas, olid siis tuuled wastu wõi päri!

Siduja kummardes wihu köidab — walmis üks jälle! Ta parmasse heidab.

Ülalt aga kuumab päikene pala. kõrwetab kukalt . . . kõrs torgib ka jala.

Päikene kõrwetab mustaks, kui pigi, nõrgestab jõudu — ju woolamas higi.

Kuumaw on keskpäew, siiski ta möödub — päikene jubagi õhtusse pöördub.

Kandja kummardab parmaste üle — walmis wihkudest rikastab süle.

Seal ju algab wihkude sead — põllule sünniwad hakkide read.

Loodesse weeremas juba päike — lõikajad teewad wiimaseid käike.

Tõusewad warjud ja algamas öö . . . lõpule jõuab ka lõikjate töö.

Läbi õhu laulud weel kajawad, lõikajad wäljalt koju ruttawad.

Kuulud ka sinagi lõikjate hulka, kellele lõikuse Issand kord maksab palka?

P. Sink. —24.

Beaafi oli aga see, et walgus oli aset wõtnud minu südames, Jeesus oli siin uuesti oma trooni kinnitanud.

Et see Jeesanda tahtmine oli, mind loomulikult teel terweks teha, siis pidin aega mööda iga keha liigutust õppima; niisama pidi ka minu usk kaswama. Minu fondikawa oli nii nõrk, et käte ja jalgade luid wõis painutada. Piika, raske haiguse ajal oli minu keha ebaloomulikult muutunud ja inimeste mõistuse järelle pidi see nii jääma. Mina olin aga ennaft täiesti selle suure arsti kätte annud, Temal oli see wäike asi mind edasi aidata ja mind ihu ja hinge poolest enesele kaswatada. See on Jumalast suur arm, et meie patud on andeks antud, aga weel suurem arm on see, et Jeesuse Kristuse veri teeb meid igapäew puhtaks kõigist pattudest, meie peame seda suurt armu kindlas usus wastu wõtma. Nii kui selge oja kiviakesed puhtab on, sellepärast et neist alati puhkas, selge wesi üle woolab, nõnda teeb meid ka Kristuse veri puhtaks kõigist pattudest, kui meie ennaft alati Tema were puhastuse alla anname.

Wiis nädalat pärast seda tuli minu juurde sõber, kes naabruses elas ja kellel oma hobune ja sõiduriist oli ja küsis: „Kas sina oled sellega nõus wenna W. juurde sõita, et teda oma ilmutamisega üllatada?“ See ettepanek rõõmustas mind wäga ja mina oleksin küll juba suutnud neli tundi wantril istuda, kuid minu haigetoa ülikond ei kõlwanud wõõrsileminekuks. Raha ei olnud minul küskilt saada, sellepärast wiisin selle asja palwes Jeesanda ette ja palusin enesele uut ülikonda, saapaid ja müssi.

Weel seljamaal päewal tuli minu juurde sugulane, kes wäga rahaahne mees oli. Tema ajas ühest kui teisest asjast juttu ja läks ära. Niisama tegi tema weel teine kord. Kolmandal korral wõttis tema rahakoti taskust, pani minu ette lauale ja ütles: „Mina ei taha mitte anda, aga pean seda tegema, sest üks sise-

mine häälnunni mind. Head päewa Friis!“ Sellega läks mees minema. Kui minu uus ülikond walnis sai, läks see just niipalju maksma, kui raha selles fotis oli.

Teisel päewal tõi keegi tuttaw paar saapaid, mida kingsepp temale kitsad oli teinud, tema tahtis neid mulle kinkida, kui nad parajad oleksid. Nad olid just kui minu jala järele tehtud. Näüd puudus ainult weel müts. Wiimaks saadeti ka see mulle. Tänaftin Jumalat, kes mulle kõik omast armust oli kinkinud.

Sel reisiril nägin mõndagi uudist, sest maailm oli minu haiguse ajal palju muutunud ja mulle wõõraks jäänud.

Teel peeti möödaminejatest kinni, kes küsisid, kas mina see mees olen, kes nii imelikult terweks on saanud. Jumala armu ja imetegu kiites rääkisin neile kõik, mis minuaga oli sündinud.

Wend W. wõttis meid suure rõõmuga wastu, kui sinna jõudime, aga üllatus ei olnudki nii suur, sest tema oli mind juba oodanud. Ümberkaudu wennad ja õed tulid kokku meiega ühes Jumalat tänama minu terwestegemise eest. Üheskoos saatsime siin mööda armsad tunnid Jumala sõna ja palwega.

Tagasi mu koju jõudnud, andis Jumal mulle omast armust ifka enam jõudu, nii et peagi wõisin kepi nurka panna, et seda enam ei iialgi tarwitada. Aga ühe märgi minu haigusest jättis Jeesand mulle eluajaks külge, s. o. mina jäin küürakaks ja selle tõttu olin pool pead lühem, kui enne oma haigeksjäämist.

Ara nähes, et Jumal minu eest nii ifalikult hoolit- ses, läksin mina ifka palwes Tema juurde, kui mul midagi tarwis oli. Mõnikord pidin küll kauem wastust ootama, kui Tema minu usku tahtis proowida. Aga iialgi ei jätnud Tema mind hädasse. Kõigi heategude eest Teda igapäew tänada, peab mul alati meeles olema. Jeesuse käeförwal läheb minu elutee igawese kodu poole.

Taewas nutab.

Ärkan.

Ümber on must öö.

Sajab wihma.

Kurwalt kajab wihmasadu wastu katust ja nirisewad nutuselt räästad. Kuulen kõike seda, kuid midagi ei näe öö pimeduses.

Sajab ja ikka sajab...

Uni on läinud. Jään mõtlema. Mitmesugused mõtted aerutawad ja liuglewad mu mälestuste merel. On kui näeksin isegi neid pimeduses — tulewad wahest nii elawatena. Siis jälle kaowad ja upuwad unustuse merre.

Taewas aga nutab haledalt sünges öö pimeduses. Nutab kui leinaja ema oma hukkunud laste pärast. Nutt on nii troostitu, sügaw — on kui tooksid endaga kaasa kõik pisarad seda kurbust ja südamewalu.

Uinub maailm... magawad inimesed.

Taewas leinab. Leinab inimhingede pärast, kes magawad ükskõikses patu pimeduses, ükskõikselte wastu minnes hukatusele. Kord aga

hakkawad sähwatama walgud kesköös, walgustades öudsel helgil ööd. Hirmus on siis. Rak- satustel pole piiri. Wäriseb maapind ja eh- mudes ärkawad inimesed — ärkawad siis, kui juba kõik leekides põleb ümber ja ümber. Lee- kidest siis kostawad ahastused ja piinarikkad waluhüüud, kuni sumbuwad. Kogu taewarand kumab öudselte, kummaliselt purpurpunasest helgist.

Kui algab kohtutund!

Sajab pisaraid. Kui oleks ülal kahju huk- kuwaist hingedest. Pisarad woolawad jõena alla, püüdes sulatada kiwe. Ent kiwest kõwe- mad aga on inimeste südamed. Nad magawad raskelt kui oleksid marmorist.

Seal peetakse matust inimsoo hauakünkal. Taewas nutab. Suur on see lein — pisaraid palju. Helid kurwad läbi tungiwad... Hinge jääb lein.

Ikka weel öö.

Ikka weel sajab wihma.

Töstan üles palwekäed taewa poole. Uhtub minugi kaewe ühes suure leinaga ülal. Ent nutab minugi hing uinujate pärast.

Tasa ja sageli sosistawad mu huuled:
„Issand, päästa neid! Halasta weel!“

Ikka weel palub:
„Ärata neid!“

O, wirguge magajad! Läheneb kesköö ja hukatustund.

P. S.

Reis hamburgi Euroopa C. E. konverentsile.

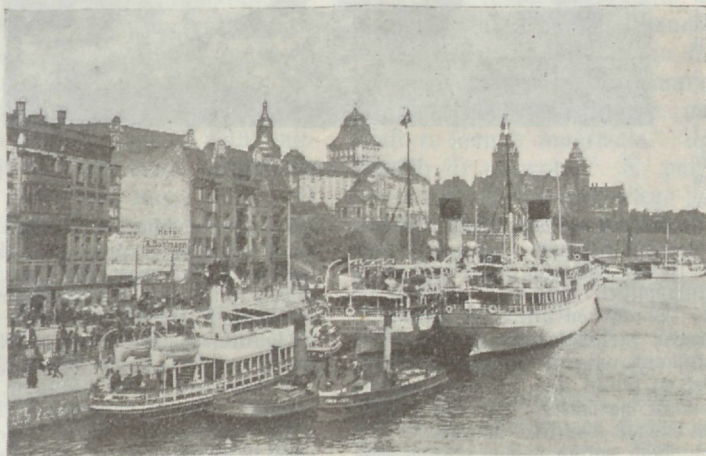
R. L. Marley.

Wiimaks on paks, wiisa ja piletid taskus. Hinges walitseb sügaw rahu. Wiimase ärastõidu filmapilguni on meil sõbrun. Laewalt tuleb otse weel armas wend krahw Berg ja räägib sellest, kuidas Zsland on teba läbi wiinud ja kuidas ta on tohtinud õnnistusega teha tööd teiste kaaswõitlejate üliõpilaste seas. Jah, ikka weel peab wana ewangeliium Jeesusest oma elumündawat mõdukäiku ka haritud inimeste südamesse.

Teel sadamasse sajab wihma. Tallinn on hämaras troostimatus meeleolus. Laewal. Wabanewad sileded, tuffub laewa pöues masin, wuhab propeller ja kaugeneb sadam. Meile järele lehwitatakse ninarätte, kuna mõnegi filmis läigib salapisar. Pöörab laew sadama walli taha ning kaob filmist saatjate müür sadama fialal. Seisan laewalael ja filmitsen mere taha wajuwat linna. Rajutis istuwad mitmed koos ja lähendawad elu keerdküsimusi.

Tooniandew on keegi moodne teojoof. Dostojevski, Niecsche ja ikegi Sofokles tulewad tõnlemise alla. Parajal filmapilgul juhiti jutu piibli ja Kristuse peale. Oma jalguse targa näoga laulub keegi: Igaiis jaab õndjaks omal wiisil. Meie jutt lähneb sügawamale. Paar noormeest kuulawad suure huwiga seletusi tõsijest ristiusust, nad on arusaadawalt wastolus tänapäew ehitatud suure massi ristiusuga.

Lähene laewalaele, kus mind terwitab wärske tuulepuhang ja täherikas õõ. Siit ja sealt kaugelt wilguwad wahete wahel tuleornide tuled. Ule kange musta wete on waijus ja õõrahu. Palwes annan tõik, mis mulle kallis, Jia proowitz ustatawatesse kätesse ja lähen alla magama. Wara hommikul terwitab mind läbi kajuti akna hele päikese kiir. Omaist elustawast watguieft jagab päike ka midagi minu hinge. Uue elurõõmu ja usuga astun sellesse päewa. Pärast hommikuineet istun laewalaele, loen ja palwetan. Rõrgemale ja tõrgemale tõueheb päike taewawõlwil omas täisjõus. Kuhu poole iial waatawad filmad, on näha ainult merd, kuna kaugel igawitu rannal seisawad walkjad-roosjad pilwemäed kui waikejed unistused. Pärast lõunat kerkiwad sinawast kaugusest Gotlandi jaare rannikud, milledest möõdume. Zuba tikib õhtu oma kulda ja wärwikkulust pilwedesse ja mere lainetesse. Kui ilus on turmailu! Surra Talle iluduses, see oli mu palwe. Zuba tõmbab õõ oma tumeda loori üle särawa ilu. Nutawed tormilinnud ja lastuwad tõrgustest madalasse tumedusse jaagi järele. Miks, miksi ei jää meie ifka tõrgemasse õhttonda, mis waatawad meie filmad ilmamere madalikkudele, kui oja on meil päike ja kaugulelend?! Kana weel õhtul räägiti noormeestega Jeesusest ja juureft eluileasandest. Sarnajena möõdub ka teine päew. Teise päewa õhtu poole hakkab paistma Saffamaa rand. Dõwidewikus jõname Dderi jõe suhu ja Swiweniinde terwes tulejõaras seisab meie ees. Kaugemal rannikul paistawad süpeluskohtade rannatuled. Loois juhüb meie laewa jõkke, kust möõda sõidame Stetiini. Oma ilusa maa filmapiirile ilmumiseft laulawad sakslased: Deutchland, Deutchland über alles . . . Kuis jaab kord hõiskama lunastatute suu, kui läbi furmajõde lainete neile paistab igawene linn omas jumalifus ilus!

Waade Stetiinist.

Stetiin on ilus, puhjas linn. Suurem kui Tallinn. Rikkam toredade ehituste poolest. Riirongiga kihutan läbi itlematu ilusa looduse Lübecki poole. Põibudel korjatakse wiisa. Lõikus paistab olewat hea. Talumajad ja muud ehitused on meesdiwad telliskiwiehitused, mis harilikult on krohwitud walgeks. Rajajeinu möõda kaswab wiinapuu, mille kobarad mitmel pool paistawad ilma. Kui sõbralised terwitused seisawad need heledad hooned oma punaste katustega keft rohelist maastikku. Mitmeti on sel maastikul sarnadust meie Eeesti omaga, puuduwad waid ainult melankoolseid sood ja rabad, neid saim füiski ka näha mujal. Sakslase suur energia on oma sood muutnud õitswaits wiljapõibudeks. Millal juudab Jumala rahwas ka pattu maailma sood muuta waimuelu loffawais põibudeks?!

Heledate juhedena looffewad teed läbi põibude ja külade kadudes kaugeesse metsanõlwa, mille üle seisab tõsijelt sale kiriku torn. Tee äärtel aga kaswab wiljakandwad puud. Punastest wabrikute hoonedest möõduwad waikejed otsejoonelised kanalid, millede kallastel hõbedased pajud on mõttesse wajuwad. Rahwas näib siin priiske ja terve. Ei ole ma üldse mitte kuski näinud ajalehtebede kaudu nii tuulsaks saanud «nälgawat Saffamaad», ka mitte juurilmas.

Suuremate linnade läheduses ilmuvad igalpool «aialinnad». Keed on waikejed maalapitejed linna jermal, mis iirritafke wälja tõõlistele, kes

neis kaswatades juurwilja saadawad siin oma terve perega möõda omad õhtud, kui just ei ole mindud õllepõõdi. Arwan, et kuski mujal nii ühel meel ei olda terwed õhtud õlle juures koos kui just Saffamaal. Wiimaks tihti terve perega ja sarnase ieenestest mõistetawusega, lastafke ka pisukele wiieaastasele tuua suur kann õlut ette, mida wiimane nähtawa iluga tühjendab. Tõõ on sakslaste juures juures ans ja waadetafke tema peale kui otjekohese elutarbe peale. Naine ja mees teewad mõlemad wõijmata töõd. Koeradki ei ole seal mitte õimberjooksmiseks, waid rakendafke suurtele koormatele ette ja on truud omas õlesandes liigutawusen. Saffa naine on enanufes ifka weel wõaga tubli ema ja emast ärasalgaw mehe abi, ta riietab end lihtsalt ja on wõhendublik. Uline wõgew huwi on lapsest, misjuguiseid ema piimaga kaswatatafke prantslaste kättematsjafks.

Lendab rong kiirelt edasi. Metsajalud muutuwad suuremaks. Õht on juwine palaw. Siin ja seal põõlupenaarbel on punase põõlumooni ahelikud, kui otaks keegi tilgutunud sildamewerd punast. Wõhelduwad suuremad ja wõhemad järwekejed, millede hingawal pinnal peegeldub taewas. Jah, ainult rahulejõõdundu hinges peegeldub Kristuse au paiste.

Riirelt, kui kaswab Lübecki linna tornid maapõuest. Ahkides peatub rong jaamaesjel. Nuttan rõõmuga läbi tuttawate tänawate, mis mitmeti sarnastuwad Tallinnale, oma kiisate tänawatega ja wanaaegsete majadega. On nad ju mõlemad wanad hanjaegsed linnad. Nüüd olen oma armufate tuttawate pool, kes mind wõtawad wõstu südamlikult. Paar päewa, mis wiitib siin jutlustaja Clafeni majas, on täis päikepaistet ja

jumaliku rahu. Pea päewad läbi oleme jutujamamises kalli Issanda riigi asjus. Palju õpetlikku ning usujulgustawat leidis jutujamamistes jelle kogunud Issanda julajega. Kui huwitatud oldi siin ta Cesti waimuelu üle, kuni üffitasjadeni pidin kõige kohta andma aru. Teisel õhtul sai see siiseelu rikastaw kooswiibimine weel tõstetud Hiina misjonäri Mannji ilmumise läbi meie hulka. See oli haruldase südamliku ja rahuliku olekuga mees, rahulejõudnud isik. Nagu kõik ilus jes elus on iürife, nii mõõdufid fa need armjad päewad ja jälle istusiu rongis, mis mind kandis Hamburgi poole. Lähenewad mulle — nii tuntud kohad, mis on seotud mitmekesiste mälestustega. Tahtmatult lähewad mõtted tagasi ja meelde tuleb kõik see helduse ja armastuse rohkus, millega on ajal mõõduuul mind kannud Jsa arm. Siit nüüd istufime kahe aasta eest teiste Cesti wendadega peale, et jõita kodumaale. Kõik on nii, kui oleks see olnud alles eile. Juba kerkiwad maapiimalt majamirafad ja warsti liigub rong maja müüride wahel kiirelt edasi kuni pratur peajaama all ja ma ühes teistega ruttan üles jaamahoonesse, kus liigub edasi-tagasi tuhandepäine inimestemeri hiigla hoones. Nüüd olen siis oma reisi eesmärgil.

Reedel, 15. augusti õhtul, oli Saks ja Euroopi liitude ühine awamiskoosolek linna suuremas Mihaeli kirikus. Minu õnneks läksin juba õige wara kiriku, sest wiibides ei oleks ma enam saanud isteplatši. Kana enne algust oli hiigla kirikuhoone sõna tõsises mõttes täis küllatud. Olen warem juba mõned korrad selles toredas hoones wiibinud, sellepärast on fa mahti waadelda ehitust üffitasjaliselt seespoolt. Suurem osa on kõik marmoriga faetud. Põrand on helehallist marmorist, kuna seintel wahelidub tumehall ja kollakas marmor, milledele on asetatud suured raskelt kallatud reljeefid piibli kujutustega. Rehesanji stiili juur kandel on täiesti läbi marmor, niisama on fa altar mustast ja pruunist marmorist. Üle altari pildi on asetatud Kristuse ristituju mustast jooneliisest marmorist. Pingid on punasest mahagornist, kuna pakud punase plüüzihi wabad jootsewad risti mõõda teid. Ülemine osa ruumist on walge kallakantidega. Noorjooühingud on oma lipufandjate läbi omale platfid pannud kinni. Mitmed ühingud tulewad kiriku korraga terwes koosseisus. Kõikide osawõtjate rinnas särab konwerentzi märk.

Mu kõrwale istub keegi haige tütarlaps, keda jaadab halas-

taja-õde. Ta kõhnast näost, millel ditsewad palawiku hõõguwad roosid ja kõhast tunnen ära üht rasket tüüfushaiget. Lõõtitades istub ta maha, kuna kõha hoog terwe kõhna keha paneb wabisema. Arwatawasti on ta kõik oma wiimale jõu wõtnud kofku, et kaasa elada seda nii tähtist päewa. Rinnas silman tal meie märki. Tähenab usklik, päästetud noor. See teadmine rahuldab mind. Jääralik igawiku ära on neis suurtes süütuks lapsefilmades. Näolt on lugeda rahulejõudnud inimese pähapäewast hingust. Wõitlus on wõideldud, hing on jäänud rahule Jsa kätse. Nüüd istub ta filmad kinni, kõhnad käed süles ristis. Ta palwetab. Warsti arwatawasti awab temale igawiku wäraw ja Jsa süle.

Waade hamburgist.

lad. Tuhanded filmad on pöördud tema peale. Walju, selge häälega palub ta laulda kawal märgitud ühislaulu. Awab oma registrid üks juuremaist Saksamaa oreleist ja wiib tuhandeliisid lauluhääled wägawaks kofkufolaks, lainetawaks helidewooks, mis kirikuhoone paneb wabisema. Tahtmatult tuli meelde lunastatute hõiskelaul ilmutuses, kui suurwete kohin. Palwe, millele järgneb lühike õp. Schürmanni kõne terwituseks. Jeesus kui uks: Jeesus on uks ühingusse, sest wõetalle üksi Jeesule läbi päästmise armu sisse läinud ühingu tõsi-liikmeiks. Jeesus on päästmise kitsas wäraw. Jeesus on fa uks sellele konwerentstile. Ei oleks Jeejust, ei oleks meid siin koos, ei oleks fa mitte noorte C. E. liikumist. Meie tahame sel õhtul Jeesule läbi sisse jesse konwerentsti. Jeesus on fa uks igawesse koju. «Jand, meie tahame Jeejust näha!» Sellega lõp- pes lühike, selgejooneline kõne. Laulab laulufoor. Sarnast painduwat ja wärwirifast laulu ei saa meie oma kodumaa usklikes ringfondades küll mitte kuulda. See oli tõesti ilus. Õrn, wägew ja sulaw. Järgnesid terwituste äraandmised. (Järgneb.)

Uwamäng. Kaugelt, wawalt kuuldamatelt igawik- kudest toob orel helisid estile, mis nii rahuldawad, waik- sele ning koondusele meel- tawad.

Ka wäljamaa ehitajate pingid täitewad. Tundma- tute hulgas näen mõnda armasi tuttawat nägu, keda olen kohanud juba Ko- penhaagenis. Jäka nüü ju- hatataffe sinna juurde. Lafen weel kord pilgud käia üle juure ruumi, kus waikselt is- tub kirju, rõhuwas enamuses noorte pere. Midagi suurt ühijummet seob meid sel tun- nil ühte. Järsku asub kiri- kusse surmawaikus, sest kants- lile on ajunud liidu juhataja Schürmann. Ta nägu on rahuline, jooned selged, kind-

Reisimuljeid.

P. Sink.

3

Noormeestele pidafin ühe koosoleku. Palwepäewal sai käia wangimajas ja arestimajas. Esimest korda oli mul wõimalus kuulutada wangidele, kellede hulgas tap- jadki ei puudunud. Õnnetud kahetõrdsed wangid! Issand oli ligi ja soojast südamest kuulutati neile Kris- tuse wabastawast wäest ja lauldi laule. Tõsijelt kuulafid nad. Mitmet korda sai õde Olgaaga käia fa hai- gemajades, kust igakord südamlikku igatjust leidfime ja õnnistatult lahkusime. Haigete juures käiwad Pärnu C. E.-lased tihti, neile Jeesusest rääkides ja kitarridega lauldes. Jumal on oma armutööd teinud isegi lange- nud noiseterahwaste juures, nii et juba kõik need hai- ged päästmist igatjedes Jumalat paluwad. Kinnitagu see meid, et Jumal wägew on päästma!

Töö Pärnus on mitmekülgne ja mitmel alal. Töö- tataffe eestlaste, wene laste ja jaks laste keskel. Nii oli

mulgi wõimalus kolmele rahwusele kuulutada ewangee- liumi. Tähtis on töö fa joodifute keskel igakuuliste joodifute teedõhtutega. Pärnu C. E. Ühing on üks wa- nemast meie C. E. peres — pühitjes mõõdunud sü- gijel 5. aastase tegewuse juubelit, mille puhul andfid wälja albumi „Kui warjud kaowad“. Ühing on ri- kas töötegiate-õdede poolest.

Ära jõites Pärnust tulid noored C. E.-lased weel wafjalisse saatma. Südamlikud käepigistufed ja lehwivad rätikud jumalagajätmiseks fa siis kandis mind rong jälle edasi Walga poole, kuni linn filmade eest kadus. Lä- bielamused Issanda riigi töös olid seda linna armjaks teinud ja sellepärast lahkumine teatud kurbtusega seotud. Nii see tihti — kuid peab käima surmarada.

Deb Laas ja Krimm olid ju mõni päew warem wälja sõitnud Türile.

Walgas peatusin päewa mõned koosolekud pidades ja siis sõitsin Tõrwa, et poolelühijäänud reisi jatkata. Nukliisest teest klopitud, mis end mõnda päewa veel tunda andis, jõudsin siiski õnnelikult kohale. Et mind eraldi nooruse töö alustamiseks ja edustamiseks siia oli kutsutud, siis korraldasime kohe C. E. nädala nime all igaõhtused äratuskoosolekud, kus ka noori C. E. tööga tutvustasin. Koosolekud peetasid er. kristlaste palvemajas. Noorte osavõtt on elaw. Ruumid jääwad ju alguses kitsaks, nii et w. Nepp pea kõik ruumid oma majas annab tarvitada ja palju uusi pinke teha — kuid siiski ei jätku küllalt ruumi, iseäranis veel lõpupoole, kui ka õed Laas ja Krimm kohale jõnawad. Wennaste kogudus lubab lahkelt oma palvemaja tarvitada ja siis peetasid wiimastel päewadel koosolekud seal. Nimetatud palvemaja on üks kõige suurem Lõuna-Eestis kooriga ja mahutab umbes 1000 inimest. Saagedasti on siin suuremaid koosolekuid peetud. Issand õnnistas tööd Tõrwas, mille pärast palju paluti Jumalat, nii et juba esimesel õhtul paljud hinged eestpawele jäid. Et rahwa arwulise kokkujäämise pärast peaaegu võimatu oli järelkoosolekuid pidada, korraldasime „päästmist igatsejaile“ eraldi tunnid pärast lõunat kl. 5 kahel wiimasel päewal, kuhu siis ka paljud tulid, kus nendega iseäralikult sai rääkida ja palwes wõidelda. Wiimisel õhtul hoolimata sellest, et eelmisel õhtul mitmet korda öeldi „homme üldist tundi enam ei ole“ — tulid siiski inimesed kokku, ruum täis nagu ikkagi. Ei olnud siis midagi muud teha, kui pidasime neile veel lühidalt koosoleku ja pärast seda saime omawahel koos olla. Imelik tung — iseäranis noorte hulgas, kellede seas palju keffkooliõpilasi. Veel mõned tunnid olime koos, andes juhtnõure nooruse töö jaoks ja siis sõitsime läbi õe Buffa ja sealt edasi Britsu kaudu Dtepäale, kuhu ju ammu oodeti.

Peatume Dtepääl 2.—15. aprillini. Juba esimesel õhtul algab tööd. Sellest hoolimata, et teade lühiki-

kest aega enne kohale jõudis, on, ei tea kuidas — rahwast w. Wahtali palvemaja täis. Järgneb üks koosolek teisele 2 nädala kestel. Wahepeal tulewad Soome wennad Summanen ja Pukanen Dtepäale — töötame mõned päewad ühes. Ikka enam kasvab osavõtt, nii et pühapäewiti ruumikas palvemaja kuidagi enam inimest ei mahuta, waid paljud jääwad wälja. Kõik need on enamuses noored, nende hulgas on palju noormehi. Jumala Waim on siin töötanud, tulb wiimases ja nüüdki tulewad noored Issanda juurde. Wend Alliksoo organiseerib omalt poolt kittarifoori. Gelwiimasel õhtul peame lahuskoosolekud. Noormeeste tundi kogus haruldajelt palju mehi umbes 150 ümber, kuna mujal linnadeski neis tundides, mis senini olen pidanud osavõtjate arw palju vähem on olnud. Wiimasel õhtul paneme veel aluse C. E. ühingule. Juhatajaks walitakse w. Alliksoo. Jumal õnnistagu armust nooremat last meie C. E. peres ja üldse tööd Dtepääl!

16. aprillil sõidame Dtepäält minema: õde Laas Warka, mina Tartu. Suurneljapäewal ja reedel Siinise Nistis koosolekud. Siin oli omal ajal õitsen C. E. ühing, kuid likwideeriti wanade poolt. Üldine töögi on aga selle tagajärjel palju kannatanud, nii et paljud on jõudnud nüüd arusaamisele tehtud wäärjammust. Pidamiseme nõu uuesti alata noorustetöoga, kuid tegelikult ei saanud kaugemale. Uuesti alata pole kerge! Noored ise näewad C. E. pnudumises suurt kahju ja sellepärast tahaksid heameelega jälle koonduda. Buudub aga töö jaoks waba tööjõud. Kui waga oleks tarwis Eesti lteenas, kus nii palju külma mõistuseksu ja teadusesse tardunud noorjugu, üks elaw C. E. löögipataljon. Tegutsed siin küll ka uskliküliõpilasgrupp, kuid rohkem omawahel. Kandkem Tartut palwekätel Issanda ette, et Tema jeda tööd seal õnnistaks!

Pühade laupäewal wiibisin läbisõidul Paides w. Pihlakaga palvemajas tunni pidades. Paidest sõitsin Ülestõusmispihiks koju Wõhma — Hiiele.

Narwalaste muljeid Kohtlast.

Juba nädalaid oli selle wastu walmistatud, et suuremat noorte koosolekut pidada Kohtla kaewanduses. 29. juuni hommikul ruttasime jama ja peagi wuras rong Kohtla poole. Seal ootas meid kitsarööpeline kaewandusrong, eraldi meie jaoks ühe lahtise põlewkiwi-waguniga. Mõneminitulise sõidu järele peatus rong ja meie ees awanes lai põlewkiwi kaewandus, kus wõisime lauluga terwitada sealset wend Kriwelgotti. Eemalt paistab juba silma uus kõrge õliwabrik ja selle ümber mitmesuguses sti-

Narwa C. E. lasti Kohtlas.

lis ehitatud wäikesed tööliste majakesed. Omapärase huwitaw pilt. Rahwast on siin rohke töö tõttu kaunis hulk, umbes paartuhat töölist ja peasja'ikult noored, kes igatsewad, et neile koosolekuid peetaks.

1922. aastal, niisama ka möödunud aastal käis w. Sildos üksi, kui ka laulukooriga siin koosolekuid pidamas, ent Jumal äratas ka w. Kriwelgoti üles, kes wana elu maha jättis ja end jumalariigi tööle ohwerdas. Nii tehti siis ka kindlaks, et iga kuu wiimasel päewal on seal suu-

rem ehk vähem koosolek. W. Kriwelgoti korraldusel wõeti nagu eelmistel kordadelgi meid lahkesti vastu. Walitsuse poolt lubati ka seltsimaja ruum, kus koosolekuid pidasime. Kell 11 oli kaunis ruumikas saal kuuljaid täis. Näis, et mitmel tõsine igatsus oli elawa sõna järele.

W. Stern algas koraaliga, mida kohalik puhkpillide koor saatis. Omas kõnes käsitas ta „tugewusest,“ et oleksime kui sambad. Laulis laulukoor wägewalt: „Kuninglik saal“ ja imelik igatsus täitis hinge, olla juba seal, kus waikinud tormid. Teiseks kõneles w. Sildos „wabadusest“ õige selgesti ette tuues noorte ahelaid, millest wõiwad wabaneda ainult Päästja abiga. Weel lauldi „Tõuskem surmawarju orust“ ja seega lõppes hommikupoolne koosolek, mis väga armas ja soe oli. Nüüd koguti w. Kriwelgoti elukorterisse, kus ühine laulu- ja mänguproow oli. Kell 4 pärast lõunat oli noorusekoosolek. Juba warakult oli inimesi näha seltsimaja poole minemas, nii et kui koosolek alati, saal õige tungil noorist oli täidetud. W. Sildos algas koosoleku palwega. Pärast palwet kõlas laulukoor „Oh inimene, ärka sa.“ Järgnesid kõned, laulud, niisama ka keelpillidel mängiti kutsudes: Sõ-

ber, rutta täna, arm on prii“ Deklameeriti sügiseest hallidest sügispilwedega kaetud päikesest ja selle tõtu ka melankoolsest ja kurwast meelest. Päike aga paistab sealpool pilwi niisama armsalt kui enne ja paistab ka pärast tormi. Weel laulsid ja mängisid noored julgustades:

„Issand wiib meid, astke julgelt edasi.“ Deklameeriti noorusest, mida nii kergesti kasutamata wõib raisata, — elust — mis ruttu möödub ja tõsisest õnnest — mida paljud jalge alla tallawad. Tõsine õnn on ainult sel, kes on annud noore elu Jeesusale. Weel lauldi ja mängiti keelpillidel armastatud linnast ja w. Sildos lõpetas koosoleku.

Ruttasime w. Kriwelgoti poole, kus meid pildistati selle päewa mälestuseks. Et kaunis hilja oli, hakkasime warsti jaama poole sammuma. Alguses olime kurwad, et peame jalgsi minema, sest tawaliselt on meid wiidud tagasi „suslaga“; olime ju väga wäsinud, kuid minnes selgus, et polegi see wäsimus nii suur. Ilusa ilma ja suure seltsiga oli see tee peagi käidud. Istusime Narwa minewale rongile soowiga jälle pea tagasi tulla armsakssaanud sõpru terwitama.

m—m.

Mälestusi 3. uskliküliõpilaskonwerentsist 1924. a.

Juba igaaastaseks hakkawad jääma uskliküliõpilaskonwerentsid; äsja oli esimene, teine, ja nüüd juba kolmas, mis peeti Rannamõisas.

Kui küsida, miks peetakse sarnaseid konwerentse; kas on neist mingisugust tulu, siis peame wastama, et teadusewalda kistud noorte hoidmiseks Issandas ja uute juurdewõitmiseks on see ülitähtis. Nende hingesse kerkinud keerulised probleemid nõuawad lahendust, wajawad ummikuist teed, et jääda ikka oma Önnistegija juurde.

Käesolewa aasta konwerents langes augustikuu 15.—20. kp.

Reedel wõis lõunapaigu tähele panna, kuidas mõningad üliõpilased suurte kompsudega Wabaduswälja äärde kogunesid, kuidas omnibus sinna weeres ja pea nendega ühes ära kadus... Ta algas reiskonda suwise päikese helgil linnast wälja mööda tolmust maanteed.

Pea olime Tiskre juures olewast mäenõlwakust läbiraatud teed mööda ülal ning — Rannamõisas.

Karastudes weidi asusime inimesi — 12 suwila juures olewasse nõosse pikkade mändide alla loenguid pidama, kuid kahjuks polnud nende seas konwerentsi-isa w. K. L. Marley'd. Siiski ta aset täitis noore hingega w. K. Kaups, kes selgitas esimesel õhtul elawat, kärmet, kui ka etetoppijat, arglikku Peetrust, seades teisel korral ta kõrwale wanaseadusest kõige suuremat kannatajat prohwetit Jeeremiat, kes kuulutas ainult Jumala tahtmist.

Pärast seda seati meie ette w. E. Milli poolt Soome usuherooin Mathilda Vreede kuju, kes praegugi weel raugaeas wäsimatu wangidesöber on. Juba õige noorelt ohwerdub ta sellele tööle

olles julge ja agar, mida selgitakski järgmine sündmus.

Ta tahab nõutada endale loa wanglates wabalt ewangeliseerimiseks, ent seal wastatakse:

„Teie olete selleks weel liiga noor!“

Ent ta kostab: „Herra ülemus, kuid see wiga paraneb ju aastatega!“ —

Iga wang tundis Mathilda Vreedet ja keegi ei lubanud talle halba teha. Isegi kõige hirksamad wangid, kes lubasid puss käes kohe inimese tappa, purustusid sisemiselt Mathilda ilmumisel nende wangikongi.

Teistel päewadel weeresid mööda ka me silmade eest „Samuel Hebich'i“ elupilt w. Kaljo poolt ja „Chundra Lela“ oma — õe Anny Sinki poolt, kellede biograafiaist nägime, kuidas Issand on wõinud neid rohkesti tarwitada oma suurel wiinamäetööl.

Kolme päewa hommiku tunnil käsitas w. K. Kaups Ülemlaulu algussalme, mil Püha Waim wõis suuri warandusi meile näidata. Me peame olema rõõmsad noored ja seks peame laskma end wiia kuningakambritesse ja seal meelde tuletama Tema lunastuse tööd. Samuti, et saada suurema tagajärjega hingedewõitjaks, peame nõudma oma Önnistegija tõmbamist oma lähedusele.

Kena ja huwitawa arwustusliku ülewaate noorte waimulikudest ajakirjadest pakkus w. E. Ader, kus ta tutvustas nende puuduste kui ka nende headustega, ja toonitas, et rohkem neid loetaks, sest neis leidub tihti seda, mis tawaliselt kahe silma wahele jääb.

E. Mill loetles ka noorsoost sarja referaate „Noorsoo nimel,“ milles käsitas noorte hingeelus

tekiwaid murranguid, kuidas neil aegadel rajatakse sihte, et leida tõde, kuid mida ei leita mõistuse, waid millegi muu abil. Lõpuks soowitab ta, et meie enda keskel peab usaldus ja armastus üksteise wastu suurenema, kuna selle tõttu kaowad ummikud ja tõusewad igawesed wäärtused.

Pühapäewal korraldati ka kuulutuskoosolek, kus helisesid laulud Päästjast wabas looduses, kuna õhtul oli jutt taewassepääsmise tegurist — pühit-
susest.

Kiiresti kadusid päewad mere rannal, kus wõis istuda kiwikünkal wäsimatult õhtuses tumeduses, kuulata monotoonset weelaksumist wastu kiwirä-
gastikku ja kaeda mööda puude latwu roniwat wask-
punast kuud, mis peitus tihti tumehallide pil-
wede taha.

Ja möödunud oli kõik... ning hommiku wara marssis noortehulk mitmekülgset kosutuna koju tagasi, et wõita weel Kristusele werepalka ka tead-
laste ja haritlaste seast. Viktor Verus.

Asiiti Franz, Jeesuse Kristuse sõjamees.

Zäreltrüff keelatud.

H. von Hederni järele wabalt tõlkinud Joh. Sarow.

10.

Üheksas peatükk.

**Waata, mis hea ja mis lõbus on see, et
wennad ka ühes elawad.**

Laul. 133: 1.

Ühel selgel kewadisel päewal nähti wirku kogusid igale Umbria lausifinmaa lapsele tuttawais pruunides mungakuubedes Portjuunkula ümber töötawat. Nad ehitasid kabeli kõrwalolewale platstile puust ja hagudest hurtsikuid ja olid nüüd rõõmsa agarusega ametis, et wäikest ajundust kibuwitust ja oksteist pununud aiaga ümber piirata: pidi ju see neile sest ajast peale jää-
dawaks koduks jaama, sest Monte Subasio benedik-
tiinlaste kloostri abt oli neile selle kabeli ja platši jäädawaks omanduseks ehk paremini öeldud: jäädawaks elukohaks annud, sest sõna „omandus“ näis Franz'i ja ta wendade meelest miski kiusatuslik ja kajuutegew olewat. Franz pidi ses asjas karmim olema seda enam, et juba awalduks kiiresti kaswawa wendade arwu juures siin ja seal nende lõhede idu, mis warsti pärast juhataja surma selle puhtad ju suured ideed jaolt häwitafid, jaolt pahurpidi pöörfid.

Ühes kõnes wendadele ordu tulewikust ütleb ta furd: „Aguses leiame me mõned magusad, söögiks kõlblikud ja wäljaspoolt armsad wiljad, siis saab meile osaks wähem magusaid, wiimaks antakse aga meile nii kibedaid, misjaguseid me waewalt wõime maitsta, kuigi nad ka wäljaspoolt lõhnawaina ja kenadena näiwad. Meie kufsumine, armsad wennad, ei ole üffi meile, waid ka paljudele teistele õnnistuseks olnud. Arge kartke, et teie nõdrad ja õppimata olete, waid kuuluta-
tage lihtsalt ja rahulikult ewangeeliumi, lootke Jumala peale, kes maailma on wõitnud, et Tema Waim teie huultest kõneleb.“

See oli weel seekord tema wendade aade, Jumal annaks, et see oleks iga ewangelisti, jah iga Jumala lapse aade!

Kui tahame wäikese osaduse elu ette kujutada, peab kõige esmalt tähele pandama, et Franz selle eest hoolt kandis, et wennad töötasid. — Kuigi nad tihti kerjasid, ei teinud nad seda laiskuse ega tööpõlgamise pärast. Nagu kõigis asjus, nii moodustas ka siin ewangeelium juhitud korraldustele, mida Franz andis. Ta tuletas meelde apostleid, kes niihästi inimeste armust, kui eneste kätetööst elafid, Jsfanda sõna jüingrite wälja-
faatmisel: „Töötegija on oma toiduse wäärt,“ Paulust,

kes hoolimata suurest misjonitööst, oma käsitööd edasi ajas, et mitte kellelegi koormaks olla, kuna ta fiiski jälle ütleb, et, kes ewangeeliumi kuulutab, ka sellest elama peab. Raha ei tohtinud ükski wend wastu wõtta, ka waeste tarwis mitte, ulualust ja sööti aga alati, kui seda pakuti. Ta tohtis ka igapäewast leiba paluda, kui seda muudu ei antud; „sest,“ ütleb Franz, „misjagust suuremat heategu wõiks weel inimestele teha, kui neile wõimalust anda head teha!“

Oma tafandusest hoolimata wõis ka Franz järele-
andmatut karmust üles näidata, kui ta tõesti wendade keskel laiskust märkas: ta on koguni mitmed sel põh-
jusel wendade osadusest wälja heitnud, teades, et laiskus ja rahulolematus käsi käes käiwad. Kui karm ka Franz iseeneje wastu oli, näitab järgmine iseenejast tähtsufeta sündmus: Kord oli ta puhketunnil wäikese puunõu walimis niferdanud; töö oli tal hästi õnnestunud ja tundis nüüd rõõmu. Palwe ajal aga tuli talle walimis-
jaanud töö meelde ja ajas ta mõtted laiali. Sügawat kahju sellest tundes, wiskas ta oma kauni kätetöö tulle.

Jääranis oli wend Egidius alati elaw kehasust sellest, mis Franz omist seltsilistest ette kujutas.

Ka neil aastatel, mis ta pärast oma waimuliku ija surma elas, ei ole ta wiimase reeglitest kõrwale kaldu-
nud. Ta oli neid oma jüdamega mõistnud ja talitas nende järele. Jkka ostas ta ennast kasulikaks teha, omale tööd muretseda ja kõigi oludega leppida: mitte jeespidiselt, waid ka wätispidiselt püüdis ta kõigile kõigiks saada.

Kui ta furd Roomas misjonitöö oli, käis ta tundide kaupa metsas puid korjamas, nõni furd on ta koguni hauakaewaja olnud. Wiinamarjade korjamise ajal oli ta selle töö juures abiks, ja ühel päewal kauples ta mehega, kes enesele pähklike mahawõtjat otsis. „Minu puu on nii kõrge, et keegi selle otsa ei julge ronida,“ kaebas omanik. „Kui sa ühe osa pähklikest mulle annad, siis toon kõik heameelega alla,“ wastas wend Egidius. Öeldud, tehtud. Puuwilja korjamise lõpetusel andis mees talle niipalju pähkleid, et ta ei teadnud, kuhu neid mahutada. Ta mähkis nad oma kuuesse, läks kalli koormaga Rooma tänawale ja jagas selle suure rõõmuga ära waestele, keda ta kohtas.

Kord külalisena wiibides kellegi kardinali juures, ei jõunud ta midagi lauale toodud roogadest, waid jõi oma leiba, mis tööga teenitud.

(Järgneb.)

Ilmawaate=nurk.

K. L. Marley.

III.

Puht mõistuse kriitik.

Möödunud numbris panime tähele, kuidas Inglise mõteteadlaste läbi äratati Kantis tahe mõteteadust panna kindlale alusele sel teel, et võtta mõistust ja selle tegevuse väärtust kriitilise juurdluse alla. Kui oli kindel meie mõistus ja ta võimise piirid, siis alles võis otsustada tema tähtsust elu suurkõikumuste lahendusel.

Selle aine kaheteistkümnendaastase mõtlemise ja juurdlemise järele kirjutas Kant aastal 1871. wiimaks wiie kuu jooksul ilmakirjanduse raskema raamatu: Kriitik des reinen Vernunft. Mõtteselguse ja stiilipuhtuse poolest jätab see raamat mõndagi soowida, mis seletaw ta kuulmata kiire mahakirjutamisest. Raamat sisaldab suure mõtleja ilmawaate kõrgusetippu ja läheb oma süsteemi suuruses kaugele üle oma eelkäijate.

Kriitika on Kanti mõiste järele teaduse ala, mis teeb tegemist meie äratundmise ehk teadmise tekkimisega ning selle ulatusega, kui ka meie teadmise väärtuse kindlaksmääramisega trantsendentsel meefodil. Trantsendentne meetod on teaduslik uurimiswiis, mis mitte asju meie ümber nende olemises ei püüa mõista, waid üksi meie arusaamise ja mõiste tekkimist neist, tehes kindlaks, kui kaugel meie mõisted ilmast väljaspool meid wastawad tõele.

Kanti tunnetusõpetus mõistmisest oleks siis põhijoontes ehk järgmine: Meie waim ei loo ilmapilti mitte iseenesest päritud ideede läbi, nagu arwas näiteks Leibniz, ka mitte ainult meelte kogemuste läbi, kuidas arwasid Locke ja Hume, waid puhta mõistuse kriitika teel selgub, et meie teadmine ehk äratundmine välisilmast sünnib kahest: 1) aistingute (Empfindung) läbi, mis välisilmaga kokku puutudes meis tekiwad ja materjali meie teadmise saavutamiseks annawad; 2) teadmise ehk mõtlemise wormide läbi, mis koostuwad waatluse ja mõistuse wormidest. Meeltekogemuse läbi saame õige materjali ja mõtlemise wormide läbi loome mõiste. Wiie meele läbi saame muljed ilmast oma ümber, kuna mõistuse wormid, kuhu oma muljed walame ja millede abil mõtleme, on meie waimu pärandus. See, meie mõistmise tekkimine meelte materjali ja mõistuse wormide läbi ongi Kanti ilmawaate alus ning lähtekoht.

Ilma tema olemises meie ei wõi teada, lausub Kant. Ehk küll tõeline ilm olemas, sest kust saaks meie midugi asjade muljed, ei saa meie teda siiski mitte ta wiimases olemises mõista, sest materjal tema tundmaõppimiseks saame oma wiie meele läbi, mis aga muud ei ole, kui asjanähtus, mulje meie waimus ja mitte asi a priori. Iga asi muutub lähemal waatlusel ettekujutuste ja mõistete puntraks. Kas muljed ilmast väljaspool meid, mida omandame wiie meele läbi, tõele wastawad, ei saa meie teha kindlaks. Nii siis ei tea meie tõelist olemist, waid tunneme selle ilmutusi, nähtusi. Kuigi välisilm omas wiimases olemises meile on kättesaamatu, on meie wormid tuttawad, milledesse oma meelte muljed paigutame omas waimus ja millede abil neid wälja ütleme. Need wormid oleme meie kaasa saanud.

Neid worme on üldse 14. Kaks on waatlusewormi: aeg ja ruum ja 12 on mõistuse wormi ehk kategooriat, nagu Kant neid Aristoteelse loogika järele armastab nimetada. (Kui palju on Kantigi juures pärandust teistelt.) Kui wiie meele läbi saadud muljed välisilmast ühinewad meie mõtlemise wormidega ja see materjali korraldusel loob teadmise ehk mõiste, siis on ta alles nüüd teaduslikult kindel.

Aeg ja ruum, meie waatlusewormid. Meie mõistus „näeb“ kõik elu ja olemist ajas ja ruumis. Aega ja ruumi iseennast ei ole, waid need on meie mõtewormid. Wähemalt meie ie saa neid teha kindlaks a priori. Mõistus meil tarwitab neid waatluseworme ja oletab, et asjad ilmaruumis sünniwad järjestikku, ahelikus, mida nimetab ajaks, ehk jälle, et kõik on kõrwu, üle ehk üksteise taga, missugust waatlusewormi nimetab ruumiks. Oletada tuleb küll, et elu ja olemine ruumis saab, on ja läheb, sest et see waatlusewiis kõigile inimestele on ühine — päritud. Kantil on aga aeg ja ruum ainult mõistuses, sest olla raske ette kujutada aega ajata ning otsatut ruumi. Need on ainult ettekujutused, mõtlemise waatlusewormid, on astjad, kuhu asjadest saadud muljed mõtlemise kergendamiseks mahutame. Igaüks wõib ise teha katsed, kuidas mõtlemine saab wõimatuks, kui meie neid waatluseworme ei tarwita. Kõik seda nüüd, mis wõime neis kahes waatlusewormis ette kujutada, olla Kanti arwates üksi teaduslik.

(Järgneb.)

KODUMAA TEATEID.

TALLINNA SINISE RISTI C. E. ÜHING möödunud suwel korraldas rohkesti ewangelisatsioonireise. Igalpool on Issanda õnnistused neil kaasas olnud. Tähtsamad reisirid terve ühinguaga olid jaanipäewal — Koeru, 29. juunil — Ruila, 25. augustil Wiimsi ja 31. augustil Jõgisoo. Iseäranis haruldane oli wiimane reis, sest Jõgisoo on Saue jaama lähedal koht, kus enamalt noorte Jumala sulaste poolt kuulutustööd pole tehtud. Sellepärast sai 31. august seal suureks sündmuseks: koosoleku ruum, ruumikas küün, oli rahwast täis, oli ilmunud ka rohkesti noormehi, kes tähelepanelikult kõnesid ja ettekandeid jälgisid.

Talwe lähenemisega on töö koondunud ühinguusse, kus korraldatakse omawahelisi ja üldiseid koosolekuid. Üks õnnistatumaist õhtutest oli õppiwa noorsoo waimulik koosolek 12. oktoobril, mille korraldasid ühingu õppiwad noored ise, et kuulutada Kristust oma kaasõpilastele, keda nad näewad hukkuwat maailma pöörisesse, ja et nemadki

wõiksid ohwerdada oma elu ühes teadusehimuga Päästja altarile. — Koosolekuruum oli täis õppiwaid noori, kes jälgisid huwiga oma kaaslaste ettekandeid. Wahepeal kõneles w. K. L. Marley usu, teaduse ja igawiku suhetest, milles näitas, et tõsine teadus wiib Jumala juurde. Noori tunnistas ka rõõmuga omast Õnnistegijast. Pärast olid omawahelised läbirääkimised küsimuste-kostuste kaudu, mis wäga kena mulje järele jättis. Jah, Issand oli wäga ligi ja wõis nii mitmegi hinge wastu sügawalt rääkida. Armas oli ka see, et teised ühingu liikmed sel ajal Aaroni ja Uuri kombel aitasid palwes neid wõidule. —

Ühing on ka ühe uue toimkonna wõrra kaswanud, nimelt: naistoimkond, mille eesmärk on siseelu tõsta õdede seas tütarlaste- ja naispiiblitundide kaudu ja muul teel, wõita uusi Jeesusele jne.

Issand, õnnista ka neid oma wiinamäe tööil rohkesti.

TALLINNA EW. KRISTL. WABAKOGUDUS, ühes sellega ka nende C. E. Ühing sai endale maja ehitamisega kindla peaaluse. Nägusa hoone ehitamine lõppes hiljuti, nii et 5. oktoobril võis sisseõnnistamine sündida. Saagu see ruum hulka-tele pöördekohaks.

WIIMASEL C. E. LIIDU JUHATUSE KOOS-OLEKUL waliti „N. Elu“ ajutiseks palgaliseks talitajaks w. A. Pitkjaan w. J. Reinwaldi asemele, kes ajapuuduse pärast lahkus ametist. Ühes sellega hakkab ka w. Pitkjaan mööda ühinguid käima, kui tal waba aeg on.

Issandale olgu tänu, kes wõimaldas meile alalist tööpõudu „N. Elule“, sama ka reisisekretäri.

Wiletsamaks muutuwa terwise ja töö rohkuse pärast pani w. Marley „N. Elu“ wastutawa toimetaja kohused maha. Liidujuhatuse walis uueks wastutawaks toimetajaks w. Raklese. Palju tänu wõlgneb „N. Elu“ w. Marley'le tema hoolsa töö ja juhtimise eest, mida siin kohal seda tohime awaldada. Loodame, et ta jällegi wõib armastuses oma kaastöõga „N. Elu“ teenida.

Andku ka Issand armu uuele toimetajale armastuses ja hoolsuses tööd teha ja juhtida.

PAIDE C. E. ÜHING pühitses 14. septembril oma 4. aastapäewa, mille puhuks sõitis Tallinnast kaheli-meeskwartett neid rõõmustama. Suurem koosolek korraldati kodanikkude klubis, kuna omawahelised peeti ühinguruumes, kus tõsine armastus igalpool lehwis. Paljud noored, kes eelmisel aastal olid Issanda leidnud, tunnistasid Temast.

Tuntaw puudus on ka siin töötegijate wendade järele; seks sirutagem weel palwe käed Lõikuse Issanda ette, et ta saadaks abi.

PÄRNU EW. KRISTL. C. E. ÜHING, üks warenaist meie C. E. peres, wõis pidada oma 6. sünnipäewa 28. sept. Issand on neile olnud rohkesti ligi, õnnistades nende töös. Ka on kinkinud neile hulga hingi juurde, nii et liikmete arw 35-st on tõusnud 53-le. Iseäranis arwurikas on üsna noorte

wendade arw, kellele langeb tulewikus töö, mis praegu samutigi õdedel lasub.

Aastapäew oli õnnistatud ja rõõmus päew, ehk küll õues juba kõle sügisene tuul wingus wihmawalingute saatel kolletanud puudelehis. Hulga külalisi oli ilmunud Tallinnast, samuti mõni Paidest ja mujalt osa wõtma nende rõõmupeost, kus walitses täielik üksmeel ja harmoonia hoolimata uskkondade nimetustest.

Jäägu edaspidigi seal kestma Kristuse õige alliansimeel.

NOORSOOTÖÖ KORRALDAMINE on ka E. apostl. kirikus käsil. Nii on ka, nagu „Uus Elu“ kirjutab, Türi E. apostliku koguduse juurde nooruse selts asutatud. Selts asus tööle, walis juhatus ja otsustas kohe korraldada pidu ühes näitemänguga!

ÕPETAJA PÕLD, kes konsistooriumisse seaduseelnõu esildas, mis endas mitmed tähtsad muudatused sisaldas, nii rewideerimise alla wõtta kõik konsistooriumi otsused ja määrused, mis kirikupäewa korraldusel on tehtud, on oma eelnõu tagasi wõtnud. Sellega on Ew. Lutheri kirik meil terwikuna weel püsima jäänud.

EESTI APOSTLIKUS KIRIKUS walitsewad ka lahkkelid, kuid rahwuslikel põhjustel. Wene ülemwalitsuse alt wabanedes hakkasid mitmed eestimeelsed preestrid kirikuteenistuses uuendusi läbi wiima. Wiimane asi ja iseäranis Wene kirikust lahtilöömine ei meeldinud Wene soost waimulikudele ja osa kogudusliikmetele. Wastolu kahe woolu wahel läks wahest nii suureks, et kirikutes juba demonstratiiwseid ülesastumisi — kirikuteenistuse segamisi korraldati. Septembrikuu algul oli kiriku täiskogu koos, kus mitmed otsused wastu wõeti, mis lubawad wastastikku järeleandmist eeldada. Muuseas waliti ka Wene kogudustele piiskopiks endine Pihkwa ülempiiskop Jewsewi. Kuid siiski wõimatu midagi tulewikust õelda, sest kokkuleppel oli rohkesti wastaseid. Iseäranis piiskopi Jewsewi walimine ei leia eestlaste-kiriku liikmete poolehoidu.

WÄLISMAA TEATEID.

NEW-YORGI üks C. E. ühing peab pühapäewal pärast lõunat noorte kutsekoosoleku raadio kaudu. Kõned, mida peawad tähtsamad noorsootegelased, ilmuwad kohe pea kõigis suuremais ajalehtedes, nii et sel teel Jumala sõna ulatub $\frac{1}{2}$ miljoni inimesele.

SAKSA BAPT. NOORED on omandanud Thüringenis ilusas looduses omale suure maja. Maja on noortele koduks, kursuste ruumiks ja puhkepaigaks.

WENNASTE KOGUDUSE MISJON töötab 14 tööpõldudel. Neil tööpõldudel on kokku 127 pea- ja 166 arujaama. Töötawad 279 euroopa misjonäri ja 45 waimulikku. On 106.702 kogudusliiget; 14.414 koolilast 233 koolis. Kui meelde tuletada kui wäike wennaste kogudus ise seal kõrwal on (Saksamaal 9141, Inglismaal

5000 ja Ameerikas 32900) siis peame tõesti imesutama, kui suur misjonihuwu nende seas walitseb. Inglise wennad peawad ülewal misjonitööd Labradoris, Himalajas ja Unjamwesis (Aafrika). Ameerika wennad muretsewad Alaska, Kalifornia ja Nikaragua eest, Saksa wennad on oma hoolde wõtnud Surinami, Lõuna-Aafrika ja Kafrite maa misjonid.

WENEMAAL wõis misjon „Licht dem Osten“ möödunud aastal saata 1257 piiblit ja 4613 uut testamenti. Selles saadetuses saatsime ka „Noorte Elu“ üleskutse põhjal kogutud eesti piiblid ja testamendid. Tänuwaks on jällegi luba antud 10.000 piibli sisseweeks. Kahju ainult, et piiblid väga kõrge luksustolli alla käiwad ja misjonil tarwilist raha ei ole seda tolli maksta.

EWANGEELIUMI USULISI kõige uuemate andmete põhjal on: Briti Anglikaani kirikus 28.6

miljonit; wabakirikute liidus 8 miljonit, Shoti kirikus 2,7 miljonit; Ühendatud Shoti wabakirik 1,5 miljonit; presbüteriaane Kanadas 1,4 miljonit, methodiste Kanadas 1,1 miljonit j. n. e. Euroopa mannermaal: Saksa riigikirikus 40,3 miljonit; Shweitsi kirikuühenduses 2,2 miljonit; Hollandi kirik 3,6; Prantsusmaa ühes Elsasiga 1,4; Daanimaa 2,6; Norra 2,3; Rootsi 5,7; Soome 3,3; Eesti 1; Läti 1,5; Wenemaal 1,1; Rumeenias 1,3; Poola 1,5; Tshehho-Slowakkia 1,2; Ungari 3,6 j. n. e. Ameerika Ühendatud riikides: baptiste 21,1; methodiste 22,6; kongregatsionaliste 2,3; Jeesuse jüngreid 3,4; luterlasi 6,9; presbüteriaane 9,7; prot. piiskop. kirik 3,7; reformeeritud 1,3; ühendatud wennad Jeesuses 1,6 miljonit.

SAKSA WALGE RISTI gruppide arw on wiimase aruande järele 1030. C. E. ühinguis on nendest 296. Nemad wõitlewad kõlbliku elu puhtuse eest. Üks ülitähtis tööala praeguse kõlblikult nii langenud noorsoo seas.

B. K. on piiblingid keskkooliõpilaste seas. Ligi 20 noort keskkooliõpilast koonduvad iga nädala kord piibli ümber, kus neid nendele arusaadawal ja wastawal wiisil piiblisse juhatakse. Kui suureks õnnistuseks on need piiblingid paljudele haritud noortele saanud.

SAKSA USKLIKUDE NOORTE LIIDUS, millesse kuuluvad baptisti noored, methodisti, waba ewangeeliumi koguduse osadused, mis on kirikust lahkunud ja Mennoniidi noored, kokku 33.000 liikmega. Sellega ühinedes on Saksa C. E. liikumine selge seisukoha tõsiusklikkude poolt wõtnud.

„Noorte Elu“ jõulunumber ilmub suurendatult rohkesti pildistatud ja suuremal arwul. Noored — olgem agarad rahupühi eele kandma rõõmusõnumit „Noorte Elu“ kaudu laiali.

Wäljaandja: Eesti Usklikkude Noorte C. E. liit.

Wastutaw toimetaja: W. Rafles. Toimetuse aadress: Tallinn, Zisraeli t. nr. 12—6.

Uudis!

Sügawuste helid

Peeter Sinki

luuletuskogu ilmus praegu trükit.

Nii siisuliselt kui wäliselt **haruldane raamat.**

Tellige wiibimata talitusest; hind 25 mk.

Puhaskasu sest raamatust läheb reisisekretäride kassasse.

Kõik oma ostmist

teeb iga jumalariigi sõber ükşi „Seltšimehest“, sest et tema puhaskasu läheb otse Eesti misjoni töö edustamiseks.

Seisew raha mitte pank, waid „Seltšimehele“ hoiule, kus teile makstakse samagi protient kui mujal ja teie raha teenib jumalariiki.

Tallinn, Suur Karja tän. 20 ja Suur Tartu maante 51.

BULGAARIAS walitseb täielik usu wabadus. Igalpool on tõsisele ewangeeliumile awatud pärani ukсед. Rahwas tahab kuulda elawat tõde. Tõetegijaist on aga suur puudus.

RUMEENIAS olid ju teatawasti rasked usklike tagakiusamised möödunud aastal; nüüd kuulme omaks rõõmuks, et jälle wabamad ajad on tulnud, milleks eraldi kaasa on mõjunud Ameerika nõudmised.

Kaane pildi puhul.

Ilus on waikne — päikesepaisteline sügispäew. Kuid silmitsedes seda saab kurwaks hing...

... Riisuw aeg oled sa sügis. Kuidas kaowad sinu tulekul lilled, kuidas wiid sa linnud ja sooja päikesepaiste. Jälle leiname kõike — loodust, inimest. Seal juures tahaksin nagu öelda — ei tule neist midagi tagasi.

Kuid keset sügawamat kurbust kõlab troostiw hää! —

Kewade tööb kõik jälle tagasi. Elusügisel, mil kadunud noorus ja ilu, mil weel mälestusis elatakse, on paljudel kurb küllalt. Puudub päikese paiste.

Kuid elusügisel kostab paljudele — igawikurannal tuleb tagasi kewade. R. W.

Tänawune C. E. waimulik konwerents peetakse jõulupühade ajal 27. ja 28. detsembril Narwas. Kawa ilmub jõulunumbris.

I. Tallinna matuse Talituse äri

Wene tänaw nr. 10, kõnetr. 698.

Seal wõib leida kõik, mis matuse korral tarwis läheb. Omal surnuwankreid

Aust. w. I. Sakeus.

Rätsepaäri.

Wõtan tellimisi wastu **meesterahwa-riiete** jaoks tellijate, kui ka omast siise- ja wäljamaa riiekest.

Austufega **W. J. Tiismann**

Siivalaia tän. 9—1.